

Σεπτέμβριος 2022

ΟΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΛΙΓΝΙΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ #2

ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ

Οι ενεργειακές κοινότητες στην Ελλάδα και τις λιγνιτικές περιοχές #2

Κείμενο:

Ιωάννα Θεοδοσίου, Συνεργάτης πολιτικής, The Green Tank

Για αναφορά:

The Green Tank (2022) «Οι ενεργειακές κοινότητες στην Ελλάδα και τις λιγνιτικές περιοχές #2»

Copyright © The Green Tank, 2022

Λεωφ. Βασ. Σοφίας 50, Αθήνα 11528
Τ. 210 7233384

<https://thegreentank.gr>

Email: info@thegreentank.gr

ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ

Οι ενεργειακές κοινότητες στην Ελλάδα και τις λιγνιτικές περιοχές #2

Σεπτέμβριος 2022

Περιεχόμενα

Σύνοψη.....	3
Εισαγωγή.....	5
Οι ενεργειακές κοινότητες σε αριθμούς.....	7
Επικράτεια.....	7
Πλήθος ενεργειακών κοινοτήτων.....	7
Έργα ενεργειακών κοινοτήτων στη χαμηλή – μέση τάση.....	9
Εικονικός ενεργειακός συμψηφισμός.....	13
Λιγνιτικές περιοχές.....	15
Δυτική Μακεδονία.....	16
Αρκαδία.....	17
Ενεργειακές κοινότητες κοινωφελούς σκοπού.....	17
Πρόσφατες θεσμικές αλλαγές.....	20
Χρηματοδότηση ενεργειακών κοινοτήτων.....	22
Πολιτικά κόμματα και ενεργειακές κοινότητες.....	24
Προτάσεις.....	25

Σύνοψη

Από την ανάλυση των διαθέσιμων στοιχείων του Γενικού Εμπορικού Μητρώου (ΓΕΜΗ) και του Διαχειριστή του Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΔΕΔΔΗΕ) για τις ενεργειακές κοινότητες στη χώρα, και ειδικότερα στις λιγνιτικές περιοχές, διαπιστώνεται το αυξημένο ενδιαφέρον για αυτές αλλά αναδεικνύονται και προβλήματα στην ανάπτυξή τους. Ειδικότερα:

1. Συγκριτικά με τον Νοέμβριο του 2021, το πλήθος των ενεργών ενεργειακών κοινοτήτων αυξήθηκε κατά 21% στην επικράτεια, ενώ κατά 40% στη Δυτική Μακεδονία και 5.5% στη Μεγαλόπολη, γεγονός που αναδεικνύει τη συνεχιζόμενη δυναμική στην ίδρυση ενεργειακών κοινοτήτων. Όμως, το ενδιαφέρον των τοπικών κοινωνιών για σύσταση ενεργειακών κοινοτήτων δεν ταυτίζεται με τη δυνατότητά τους να υλοποιήσουν έργα, καθώς οι Περιφέρειες με τη μεγαλύτερη εγκατεστημένη ισχύ έργων ενεργειακών

κοινοτήτων δεν συμπίπτουν με αυτές όπου καταγράφεται ο μεγαλύτερος αριθμός ενεργειακών κοινοτήτων.

2. Τον Μάιο του 2022 το 12% της συνολικής εγκατεστημένης ισχύος ΑΠΕ στη χαμηλή και μέση τάση ανήκει σε έργα ενεργειακών κοινοτήτων, ενώ τα εκκρεμή αιτήματα των ενεργειακών κοινοτήτων αντιστοιχούν στο 20.3% της αιτούμενης ισχύος των έργων ΑΠΕ στη χαμηλή και μέση τάση στη χώρα.
3. Μέχρι τον Μάιο του 2022 καταγράφονται 613 MW εγκατεστημένης ισχύος έργων ΑΠΕ ενεργειακών κοινοτήτων στη χαμηλή και μέση τάση στην επικράτεια και 40.5 MW στις λιγνιτικές περιοχές. Ωστόσο, για τον εικονικό ενεργειακό συμψηφισμό υφίστανται μόνο 1.15 MW εγκατεστημένης ισχύος έργων ενεργειακών κοινοτήτων στην επικράτεια, ενώ στις λιγνιτικές περιοχές μόλις 0.03 MW. Συνεπώς το εργαλείο των ενεργειακών κοινοτήτων έχει αξιοποιηθεί ως τώρα πρωτίστως για την απόκτηση κέρδους από την πώληση ηλεκτρικής ενέργειας στο δίκτυο και όχι για την κάλυψη των ιδίων αναγκών.
4. Ωστόσο οι προοπτικές για το μέλλον είναι πολύ καλύτερες καθώς τα αιτήματα για σύνδεση έργων εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού από ενεργειακές κοινότητες σε πανελλαδικό επίπεδο αυξήθηκαν κατά 89% συγκριτικά με τον Νοέμβριο του 2021. Την τρέχουσα περίοδο μάλιστα, με την ενεργειακή κρίση να συνεχίζεται, φαίνεται ότι οι ενεργειακές κοινότητες μπορούν να συμβάλουν στην αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας και να στηρίξουν τα νοικοκυριά που επιλέγουν την συλλογική αυτοπαραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος.
5. Ειδικά για Δυτική Μακεδονία, την περίοδο 2021-2022 παρατηρείται μεγαλύτερη αύξηση αιτημάτων για έργα ΑΠΕ στη χαμηλή και μέση τάση (9%) συγκριτικά με την επικράτεια (5%). Το γεγονός αυτό αναδεικνύει το αυξημένο ενδιαφέρον για έργα ΑΠΕ στην περιοχή, ενώ στην Αρκαδία το ενδιαφέρον είναι σημαντικά μικρότερο. Το 14.9% της συνολικής εγκατεστημένης ισχύος ΑΠΕ στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας ανήκει σε έργα ενεργειακών κοινοτήτων.
6. Η Δυτική Μακεδονία είναι η Περιφέρεια με τη μεγαλύτερη ζήτηση για έργα εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού από ενεργειακές κοινότητες. Τα αιτήματα σύνδεσης τέτοιων έργων αυξήθηκαν από τον Νοέμβριο 2021 μέχρι τον Μάιο 2022 (14 αιτήματα). Αυτό αναδεικνύει και το αυξημένο ενδιαφέρον για την αξιοποίηση του εργαλείου του εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού για την κάλυψη ιδίων ενεργειακών αναγκών στην περιφέρεια αυτή.
7. Η διαφορά μεταξύ ηλεκτρισμένων και μη ηλεκτρισμένων έργων ΑΠΕ ενεργειακών κοινοτήτων είναι σημαντική. Τον Μάιο 2022 υφίστανται 4,772 εκκρεμή αιτήματα έργων ΑΠΕ ενεργειακών κοινοτήτων συνολικής ισχύος 3,863.1 MW, ενώ έχουν ηλεκτριστεί μόνο 879 έργα ισχύος 613 MW στη χαμηλή και μέση τάση στην επικράτεια. Η ηλεκτρισμένη ισχύς των έργων των ενεργειακών κοινοτήτων αντιπροσωπεύει το 13.6% της συνολικής αιτούμενης ισχύος των έργων ΑΠΕ των ενεργειακών κοινοτήτων στη χαμηλή και μέση τάση στην επικράτεια. Ο ρυθμός ηλεκτρικής ενέργειας έργων ΑΠΕ ενεργειακών κοινοτήτων είναι χαμηλός κι αυτό αναδεικνύει το πρόβλημα της διαθεσιμότητας του δικτύου για τα έργα ενεργειακών κοινοτήτων καθώς και προβλήματα γραφειοκρατίας.
8. Ο χαρακτήρας των ενεργειακών κοινοτήτων παραμένει κατά κύριο λόγο κερδοσκοπικός. Στη Δυτική Μακεδονία μόνο 19 από τις 246 ενεργειακές κοινότητες είναι κοινωφελούς

χαρακτήρα, ενώ στην Περιφερειακή Ενότητα Αρκαδίας υφίσταται μόνο μία ενεργειακή κοινότητα κοινωφελούς σκοπού. Οι ενεργειακές κοινότητες αναδεικνύονται, λοιπόν, σε μια ακόμα επιχειρηματική δραστηριότητα, ενώ οι δυνατότητες ανάπτυξης κοινωφελών ενεργειακών κοινοτήτων βρίσκονται σε αρχικό στάδιο.

9. Σημαντικό βήμα για την απελευθέρωση των πόρων της προηγούμενης και της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου, καθώς και του Πράσινου Ταμείου από τα έσοδα δημοπράτησης δικαιωμάτων CO₂ του 2018 για τη χρηματοδότηση έργων ενεργειακών κοινοτήτων έγινε με τη νομοθετική ρύθμιση για μεγαλύτερη ευχέρεια στον ορισμό της έδρας της ενεργειακής κοινότητας. Καταργήθηκε ο ορισμός δήμου ή δημοτικού διαμερίσματος της ελληνικής επικράτειας ως έδρα, γεγονός που μπορεί να λειτουργήσει θετικά για την αποδέσμευση σημαντικών πόρων για τις ενεργειακές κοινότητες.
10. Όμως οι θεσμικές αλλαγές για την ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών στην ενεργειακή μετάβαση μέσα από τις ενεργειακές κοινότητες είναι ελάχιστες, καθώς δεν έχουν ενσωματωθεί στο εθνικό δίκαιο οι σχετικές ευρωπαϊκές Οδηγίες, ενώ τα ζητήματα διάθεσης ηλεκτρικού χώρου στα έργα ενεργειακών κοινοτήτων που αποσκοπούν κυρίως στην κάλυψη ιδίων ή τοπικών ενεργειακών αναγκών παραμένουν ανεπίλυτα.
11. Τόσο το αυξημένο ενδιαφέρον για συμμετοχή των έργων των ενεργειακών κοινοτήτων στην αγορά των ΑΠΕ στη χαμηλή και μέση τάση καθώς και το μεγάλο ενδιαφέρον για έργα εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού από ενεργειακές κοινότητες για την κάλυψη ιδίων ενεργειακών αναγκών φέρνουν στο προσκήνιο την ανάγκη αφενός για την προσαρμογή του δικτύου και τη διάθεση «ηλεκτρικού χώρου» στα έργα των ενεργειακών κοινοτήτων, και αφετέρου για υποστήριξη, θεσμικά και οικονομικά, των προσπαθειών αυτών.

Τέλος, με βάση την ανάλυση προτείνονται από την παρούσα ανασκόπηση εξελίξεων μέτρα πολιτικής για τη στήριξη και την ενίσχυση των ενεργειακών κοινοτήτων, όπως η επιδότηση μέρους του κόστους εγκατάστασης έργων ΑΠΕ για τις ενεργειακές κοινότητες κοινωφελούς χαρακτήρα (είτε ΟΤΑ είτε φυσικών προσώπων) που έχουν κεντρικό στόχο την κάλυψη ιδίων αναγκών με ενεργειακό συμψηφισμό, η συμπερίληψη των ενεργειακών κοινοτήτων διακριτά στους δικαιούχους του αναπτυξιακού νόμου, στο πρότυπο του Προγράμματος Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης 2021-2027, ώστε να ενισχυθεί η συμμετοχή των πολιτών στη δίκαιη ενεργειακή μετάβαση και να καταπολεμηθεί παράλληλα η ενεργειακή φτώχεια, η ενεργοποίηση των διαθέσιμων πόρων για τις ενεργειακές κοινότητες και η θέσπιση συγκεκριμένων ποσοτικών στόχων για τις ενεργειακές κοινότητες στο υπό διαμόρφωση νέο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ).

Εισαγωγή

Η ενεργειακή κρίση, που ξεκίνησε τον Ιούνιο του 2021 ως κρίση στην αγορά ορυκτού αερίου, καθώς και οι πρόσφατες γεωπολιτικές εξελίξεις με την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, ανέδειξαν την επιτακτική ανάγκη επιτάχυνσης της απεξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα και της μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας. Παράλληλα έφεραν στο προσκήνιο τις δυνατότητες που έχουν οι πολίτες μέσα από τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ) να αντιμετωπίσουν όχι μόνο την ενεργειακή φτώχεια αλλά να καλύψουν οι ίδιοι, ως αυτοπαραγωγοί ατομικά ή συλλογικά, τις ενεργειακές τους ανάγκες.

Ειδικότερα, το σχέδιο REPowerEU¹ που παρουσίασε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με στόχο τη μείωση της εξάρτησης της Ευρώπης από το ρωσικό ορυκτό αέριο και την επιτάχυνση της πράσινης μετάβασης, θα διαθέσει πόρους της τάξης των €300 δις, το συντριπτικά μεγαλύτερο τμήμα των οποίων προορίζεται για την ανάπτυξη Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) μεγάλης αλλά και μικρής κλίμακας, ηλεκτρικών δικτύων, έργων αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας, εξοικονόμησης και αύξησης της ενεργειακής απόδοσης, επιτάχυνσης του ρυθμού εγκατάστασης αντλιών θερμότητας για εξηλεκτρισμό της θέρμανσης, και αύξησης της παραγωγής βιομεθανίου και πράσινου υδρογόνου².

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον, στο πλαίσιο του REPowerEU, παρουσιάζει η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την ηλιακή ενέργεια³, που δίνει έμφαση στη συμμετοχή των πολιτών και στην αξιοποίηση των ΑΠΕ, είτε ατομικά είτε συλλογικά, για την επίτευξη των ευρωπαϊκών στόχων. Η στρατηγική αυτή στοχεύει στην εγκατάσταση πάνω από 320 GW ηλιακών φωτοβολταϊκών μεγάλης και μικρής κλίμακας έως το 2025 (υπερδιπλασιασμός σε σύγκριση με το 2020) και σχεδόν 600 GW έως το 2030. Σύμφωνα με το REPowerEU, πρόκειται για έναν ρυθμό ανάπτυξης που μπορεί να υποκαταστήσει την κατανάλωση 9 bcm ορυκτού αερίου ετησίως έως το 2027. Για τη βραχυπρόθεσμη αντιμετώπιση των προκλήσεων παρουσιάζονται τέσσερις πρωτοβουλίες: α) αξιοποίηση της ηλιακής ενέργειας στις στέγες, β) απλούστευση διαδικασιών, γ) μεγάλης κλίμακας ενωσιακή σύμπραξη δεξιοτήτων για τις χερσαίες ΑΠΕ και δ) Ευρωπαϊκή Συμμαχία για τον κλάδο των ηλιακών φωτοβολταϊκών. Ειδικότερα, ανάμεσα στα μέτρα συμπεριλαμβάνεται η υποχρεωτική εγκατάσταση φωτοβολταϊκών στα νέα κτίρια καθώς και η ίδρυση τουλάχιστον μίας ενεργειακής κοινότητας ΑΠΕ (Renewable Energy Community) σε κάθε δήμο με πληθυσμό τουλάχιστον 10.000 κατοίκων έως το 2025.

Παράλληλα, η διαδικασία σχεδιασμού και έγκρισης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Εδαφικών Σχεδίων Δίκαιης Μετάβασης για τις λιγνιτικές περιοχές της Ευρώπης βρίσκεται σε εξέλιξη⁴, γεγονός που ευνοεί τη συμπερίληψη στον σχεδιασμό της μετάβασης μικρής κλίμακας έργων ΑΠΕ από πολίτες και ειδικότερα έργα ενεργειακών κοινοτήτων, σε συμφωνία και με τις κατευθύνσεις του σχεδίου REPowerEU.

Συνεπώς, η συγκυρία για την ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών στην ενεργειακή μετάβαση μέσω των ενεργειακών κοινοτήτων, τόσο πανευρωπαϊκά όσο και στην Ελλάδα, είναι εξαιρετικά

---

¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Μάιος 2022), REPowerEU: οικονομικά προσιτή, εξασφαλισμένη και βιώσιμη ενέργεια για την Ευρώπη, <https://bit.ly/3Q58t34>

² Από τα €300 δις του REPower EU τα €278 δις προβλέπεται να διατεθούν σε επενδύσεις εξοικονόμησης, βιομεθανίου, αποθήκευσης, πράσινου H₂ και ΑΠΕ, σύμφωνα με την ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, <https://bit.ly/3cRyuUs>

³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Μάιος 2022, EU Solar Energy Strategy, <https://bit.ly/3zr0WV2>

⁴ Τα Εδαφικά Σχέδια Δίκαιης Μετάβασης είναι αναγκαία προϋπόθεση για την απορρόφηση των πόρων του Μηχανισμού Δίκαιης Μετάβασης από τις λιγνιτικές περιοχές οι πόροι. Εντός των σχεδίων αυτών, μεταξύ άλλων, οφείλουν να προσδιορίζονται τα εδάφη και οι τομείς προς χρηματοδότηση, να καθορίζονται συγκεκριμένοι στόχοι και δράσεις στις οποίες θα διοχετευθούν οι πόροι, αλλά και να περιγράφονται οι μηχανισμοί διακυβέρνησης και οι δομές που θα λειτουργήσουν προκειμένου να πραγματοποιηθεί η μετάβαση σε κάθε κράτος μέλος.

ευνοϊκή και παράλληλα κρίσιμη, ώστε να διασφαλιστεί ότι η ενεργειακή μετάβαση θα είναι δίκαιη και δεν θα αφήνει κανέναν πίσω.

Στην παρούσα ανασκόπηση, σε συνέχεια της ανασκόπησης εξελίξεων για τις ενεργειακές κοινότητες στις λιγνιτικές περιοχές της Ελλάδας που δημοσιεύτηκε τον Νοέμβριο 2021⁵, γίνεται μια κριτική αποτίμηση της υφιστάμενης κατάστασης των ενεργειακών κοινοτήτων στις λιγνιτικές περιοχές της Ελλάδας. Ειδικότερα αναλύονται οι θεσμικές εξελίξεις, οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ενεργειακές κοινότητες και οι δυνατότητες για την ανάπτυξή τους, ενώ κατατίθενται και προτάσεις για την ενίσχυση του θεσμού στο πλαίσιο της Δίκαιης Μετάβασης.

Οι ενεργειακές κοινότητες σε αριθμούς

Επικράτεια

Πλήθος ενεργειακών κοινοτήτων

Τον Μάιο του 2022 οι ενεργειακές κοινότητες που καταγράφονται για το σύνολο της χώρας στο Γενικό Εμπορικό Μητρώο (Γ.Ε.ΜΗ.)⁶ ως ενεργές είναι 1217, έχουν προεγγραφεί⁷ 33 ενεργειακές κοινότητες, ενώ έχουν διαγραφεί και εκκαθαριστεί 122 ενεργειακές κοινότητες. Συγκριτικά με τον Νοέμβριο του 2021, που δημοσιεύτηκε η προηγούμενη ανασκόπηση, το πλήθος των ενεργών ενεργειακών κοινοτήτων⁸ στην επικράτεια ήταν 1,036, οπότε παρατηρείται αύξηση κατά 21% μέσα σε έξι μήνες. Η κατανομή των ενεργών ενεργειακών κοινοτήτων στις 13 Περιφέρειες της χώρας τον Μάιο του 2022 παρουσιάζεται παρακάτω στο Γράφημα 1.

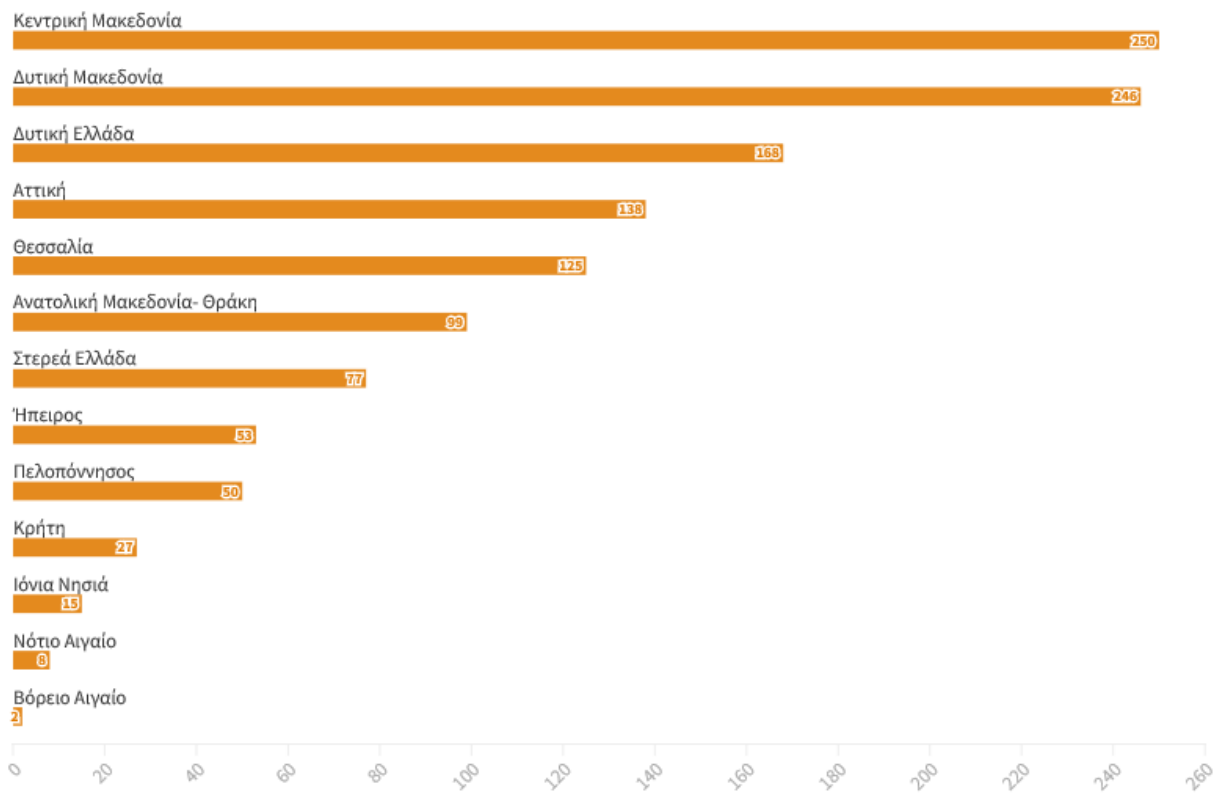
⁵ The Green Tank, Νοέμβριος 2021, Ανασκόπηση εξελίξεων: Οι ενεργειακές κοινότητες στις λιγνιτικές περιοχές της Ελλάδας, <https://bit.ly/3NXsVRF>

⁶ ΓΕΜΗ, 2021, <https://bit.ly/3ozJsQN>

⁷ Η διαδικασία έναρξης μιας επιχείρησης ξεκινάει με την προεγγραφή στο οικείο επιμελητήριο, όπου κατοχυρώνεται ο διακριτικός τίτλος της επιχείρησης. Η βεβαίωση προεγγραφής έχει ισχύ 2 μήνες, εντός των οποίων η επιχείρηση θα πρέπει να ολοκληρώσει τη διαδικασία έναρξης της επιχείρησης (έναρξη δραστηριότητας στην εφορία, ορισμός έδρας, ΑΦΜ κ.ά.).

⁸ Ως ενεργές ενεργειακές κοινότητες νοείται το πλήθος αυτών που καταγράφονται στο ΓΕΜΗ ως ενεργές και προεγγεγραμμένες.

Πλήθος ΕΚΟΙΝ

Πηγή: ΓΕΜΗ

Γράφημα 1: Κατανομή ενεργών ΕΚΟΙΝ ανά Περιφέρεια, Μάιος 2022

Παρατηρούμε ότι η πλειονότητα των ενεργών ενεργειακών κοινοτήτων βρίσκεται στην Κεντρική Μακεδονία (250), ακολουθεί πολύ κοντά η Δυτική Μακεδονία (246), η οποία ωστόσο έχει πολύ μικρότερο πληθυσμό και έπονται η Δυτική Ελλάδα (168), η Αττική (138) και η Θεσσαλία (125), ενώ πολύ μικρή αξιοποίηση του θεσμού των ενεργειακών κοινοτήτων παρατηρείται στα νησιά.

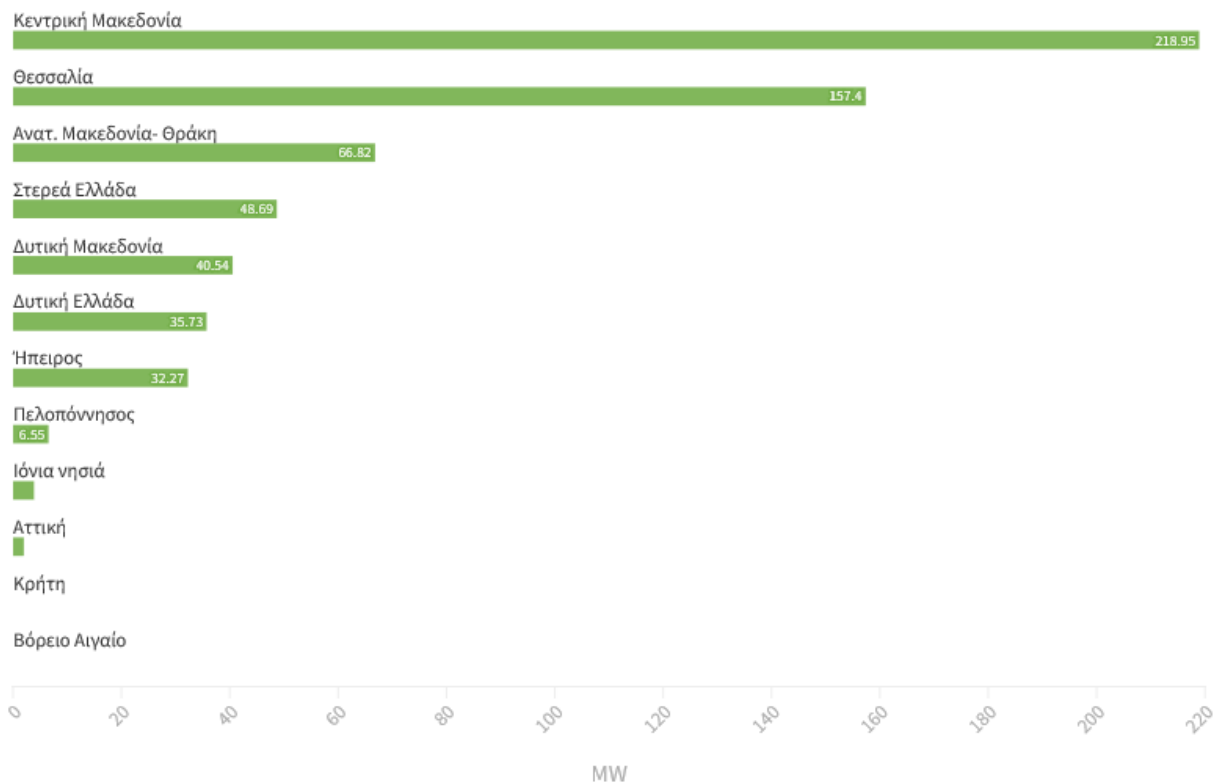
Η παραπάνω κατάταξη αλλάζει σημαντικά όσον αφορά την υλοποίηση των έργων ενεργειακών κοινοτήτων, αυτά δηλαδή που ήδη έχουν ηλεκτριστεί. Από τα αιτήματα σύνδεσης έργων ΑΠΕ και Συμπαγωγής Ηλεκτρισμού-Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης (ΣΗΘΥΑ) στη χαμηλή και μέση τάση που διατηρεί ο Διαχειριστής του Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΔΕΔΔΗΕ)⁹ διαπιστώνουμε (Γράφημα 2) ότι η Κεντρική Μακεδονία παραμένει η πρώτη στη σειρά περιφέρεια με τη μεγαλύτερη εγκατεστημένη ισχύ έργων ΑΠΕ από ενεργειακές κοινότητες (218.95 MW). Ακολουθεί ωστόσο η Θεσσαλία (157.4 MW), η οποία είναι πέμπτη στο πλήθος ενεργειακών κοινοτήτων, η Ανατολική Μακεδονία - Θράκη (66.82 MW), η Δυτική Μακεδονία (40.54 MW) και η Δυτική Ελλάδα (35.73 MW) οι οποίες ήταν αντίστοιχα στην έκτη, δεύτερη και τρίτη θέση όσον αφορά το πλήθος των ενεργειακών κοινοτήτων. Από τα παραπάνω μπορεί κανείς να συμπεράνει ότι το ενδιαφέρον των τοπικών κοινωνιών για σύσταση ενεργειακών κοινοτήτων δεν ταυτίζεται

⁹ ΔΕΔΔΗΕ, Αρχείο Αιτήσεων σύνδεσης σταθμών ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ αρμοδιότητας ΔΕΔΔΗΕ (Μάιος 2022) <https://bit.ly/303PIMj>

με τον ρυθμό υλοποίησης έργων. Στις Περιφέρειες με τη μεγαλύτερη εγκατεστημένη ισχύ, μπορεί κανείς να υποθέσει ότι υπάρχει περισσότερος διαθέσιμος ηλεκτρικός χώρος και υποδομές, ώστε να υποστηριχθεί η ανάπτυξη των έργων των ενεργειακών κοινοτήτων.

■ Εγκατεστημένη Ισχύς

Πηγή: ΔΕΔΔΗΕ (χαμηλή- μέση τάση)

Γράφημα 2: Ισχύς εγκατεστημένων έργων ΕΚΟΙΝ στην Ελλάδα, Μάιος 2022

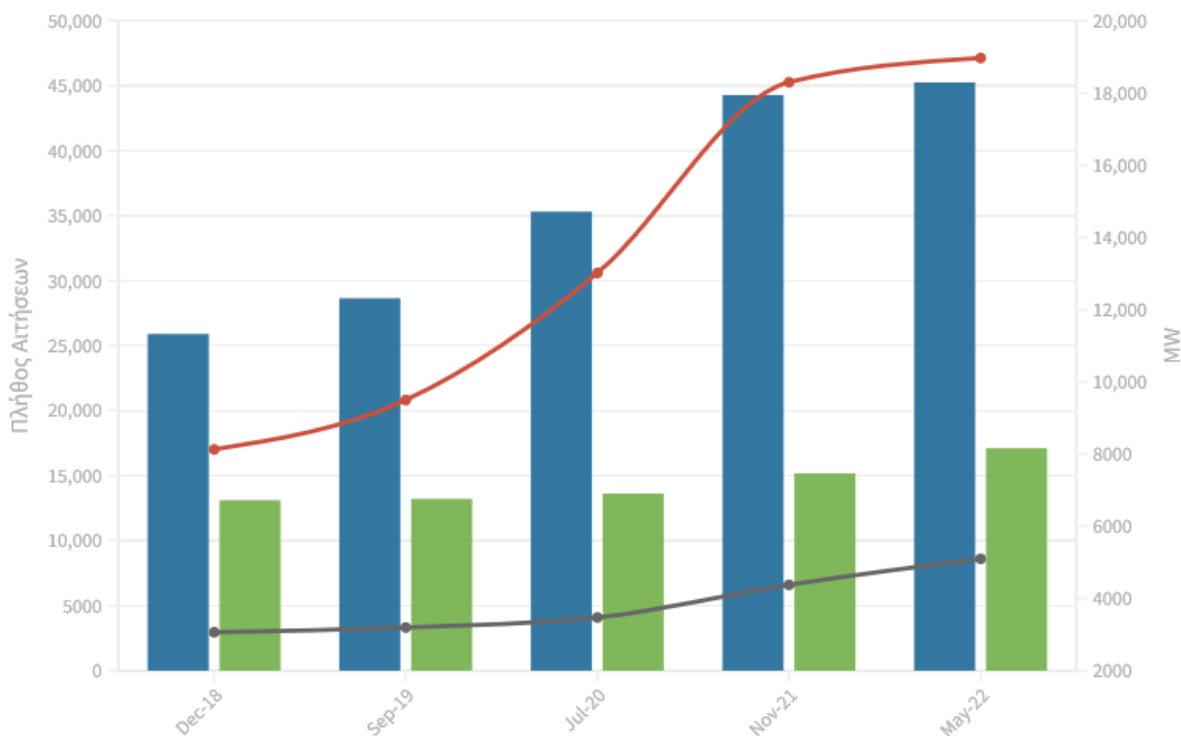
Έργα ενεργειακών κοινοτήτων στη χαμηλή – μέση τάση

Από το 2018, που θεσμοθετήθηκαν οι ενεργειακές κοινότητες, μέχρι σήμερα οι ΑΠΕ συνολικά στη χαμηλή και μέση τάση ακολουθούν αυξητική πορεία, όπως φαίνεται στο Γράφημα 3, όπου παρουσιάζεται η ισχύς των ηλεκτρισμένων και μη ηλεκτρισμένων έργων καθώς και το πλήθος των αντίστοιχων αιτημάτων σύνδεσης βάσει των επίσημων στοιχείων του ΔΕΔΔΗΕ¹⁰. Παρατηρείται ότι τα αιτήματα για την περίοδο 2018-2022 αυξάνονται, με μεγαλύτερη αύξηση μεταξύ Ιουλίου 2020 και Νοεμβρίου 2021 (21,5%) και μικρότερη αύξηση από τον Νοέμβριο του 2021 μέχρι τον Μάιο 2022 (5%). Ωστόσο ο ρυθμός εγκατάστασης έργων ΑΠΕ, δηλαδή τα ηλεκτρισμένα έργα, δεν ακολουθούν τον ίδιο ρυθμό αύξησης. Για την περίοδο 2018-2020 τα ηλεκτρισμένα έργα ΑΠΕ παρέμειναν σχεδόν στάσιμα, ενώ ο ρυθμός εγκατάστασης έργων αυξήθηκε κατά 11% το 2021 και 13% το 2022. Ειδικά για το 2022, παρατηρούμε ότι η αύξηση στα ηλεκτρισμένα έργα (13%) ήταν

¹⁰ Οι χρονικές περιόδους που περιλαμβάνονται στην ανάλυση είναι οι περιόδους που ο ΔΕΔΔΗΕ δημοσιεύει τα στοιχεία των αιτήσεων για έργα ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ στη χαμηλή και μέση τάση. Δεν ταυτίζονται με χρονολογικά έτη.

μεγαλύτερη από την αύξηση των αιτημάτων (5%), ενώ η ισχύς των μη ηλεκτρισμένων έργων αυξήθηκε κατά 4%, πολύ λιγότερο από την προηγούμενη περίοδο 2020-2021 (41%).

■ Σύνολο Ισχύος Ηλεκτρισμένων (MW) ■ Σύνολο Ισχύος Μη Ηλεκτρισμένων (MW) ■ Μη ηλεκτρισμένες αιτήσεις
■ Ηλεκτρισμένες Αιτήσεις

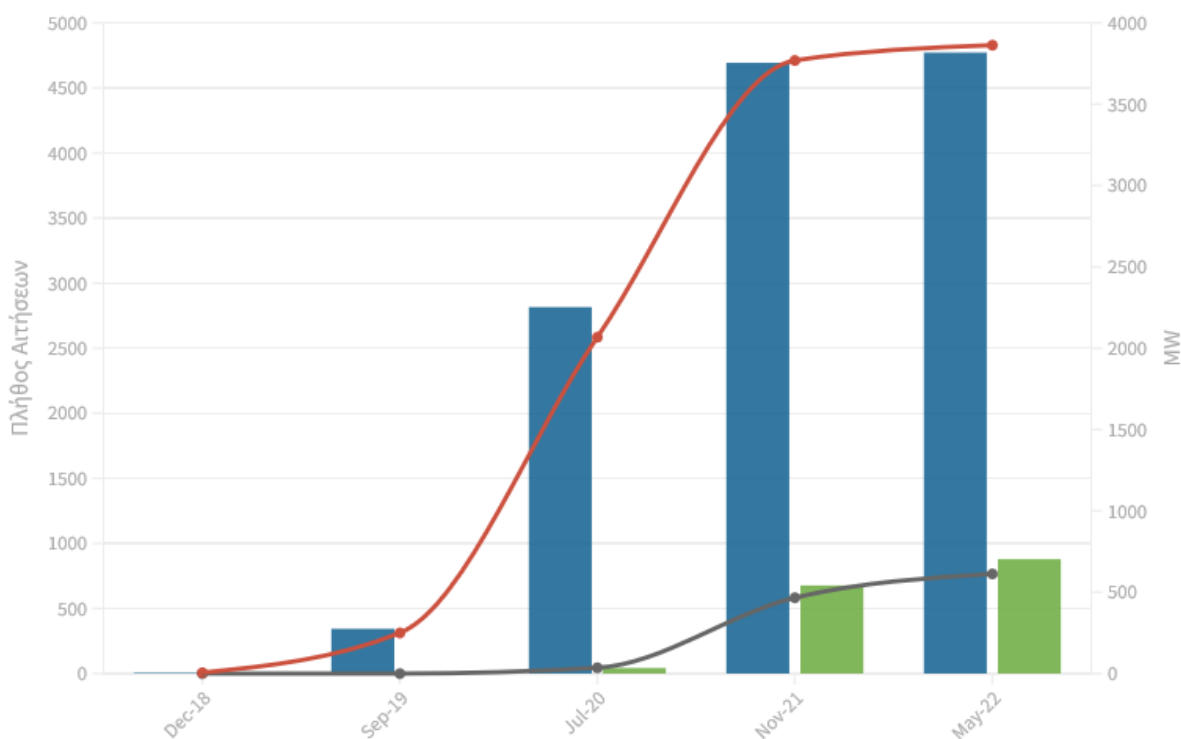

Πηγή: ΔΕΔΔΗΕ

Γράφημα 3: Έργα ΑΠΕ στην Ελλάδα (2018-2022, χαμηλή – μέση τάση)

Όπως παρατηρείται στο Γράφημα 4, όπου παρουσιάζεται η εξέλιξη των έργων ΑΠΕ ειδικά από ενεργειακές κοινότητες, οι τελευταίες εμφανίζουν γενικά τις ίδιες τάσεις με αυτές των έργων ΑΠΕ συνολικά. Ειδικότερα, οι πρώτες αιτήσεις για έργα ΑΠΕ από ενεργειακές κοινότητες κατατέθηκαν το 2019 (344 αιτήματα σύνδεσης έργων), ενώ την επόμενη χρονιά (2020) η ανάπτυξή τους ήταν ραγδαία (731%). Το 2020 συνδέθηκαν τα πρώτα έργα ΑΠΕ από ενεργειακές κοινότητες (43 έργα) με ισχύ 35.36 MW. Τον Νοέμβριο του 2021 τα αιτήματα σύνδεσης έργων ενεργειακών κοινοτήτων συνέχισαν να αυξάνονται (88%) και παρατηρήθηκε η μεγαλύτερη αύξηση στα συνδεδεμένα έργα των ενεργειακών κοινοτήτων (677 έργα, 466.5 MW εγκατεστημένη ισχύς). Μεταξύ Νοεμβρίου 2021 και Μαΐου 2022 η αύξηση των αιτημάτων σύνδεσης έργων ΑΠΕ από ενεργειακές κοινότητες δεν ήταν τόσο μεγάλη (5%), αλλά ήταν ίση με αυτή των έργων ΑΠΕ συνολικά για τη χώρα, ενώ η αντίστοιχη ισχύς των μη ηλεκτρισμένων έργων παρουσίασε μικρή αυξητική τάση (2%). Όπως και στις ΑΠΕ συνολικά (Γράφημα 3) τόσο το πλήθος όσο και η ισχύς των ηλεκτρισμένων έργων συνέχισε να αυξάνεται αλλά με ελαττωμένους ρυθμούς κατά τα εξάμηνο Νοεμβρίου 2021- Μαΐου 2022 συγκριτικά με την προηγούμενη περίοδο (30% για το πλήθος και 31% για την ισχύ των ηλεκτρισμένων έργων).

■ Ισχύς Ηλεκτρισμένων ΕΚΟΙΝ (MW) ■ Ισχύς Μη Ηλεκτρισμένων ΕΚΟΙΝ (MW) ■ Μη ηλεκτρισμένες αιτήσεις ΕΚΟΙΝ
■ Ηλεκτρισμένες Αιτήσεις ΕΚΟΙΝ

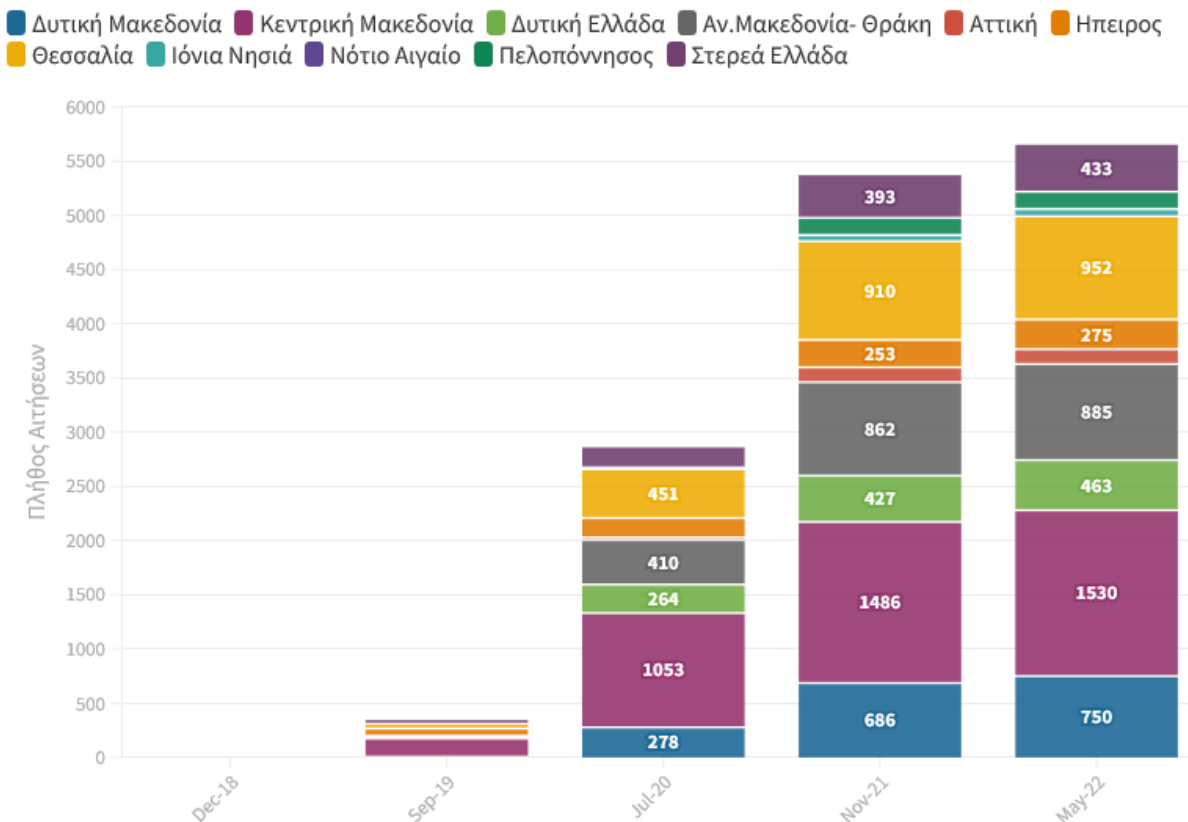

Πηγή: ΔΕΔΔΗΕ

Γράφημα 4: Έργα ΑΠΕ ενεργειακών κοινοτήτων στην Ελλάδα (2018-2022, χαμηλή- μέση τάση)

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η χρονική εξέλιξη της κατανομής των αιτημάτων για σύνδεση έργων ΑΠΕ από ενεργειακές κοινότητες στις 13 Περιφέρειες από το 2018 έως σήμερα, η οποία παρουσιάζεται στο Γράφημα 5. Την περίοδο 2020-2021 παρατηρείται η μεγαλύτερη ανάπτυξη στις περισσότερες Περιφέρειες της χώρας. Ειδικότερα, ιδιαίτερη ανάπτυξη παρουσίασαν οι Περιφέρειες Στερεάς Ελλάδας (112%), Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης (110%), Θεσσαλίας (101%), Δυτικής Μακεδονίας (88%), ενώ η Κεντρική Μακεδονία είχε μικρότερη ανάπτυξη (41%). Την ίδια περίοδο τα αιτήματα στις Περιφέρειες Πελοποννήσου και Αττικής εννεαπλασιάστηκαν και τετραπλασιάστηκαν αντίστοιχα. Για το εξάμηνο Νοεμβρίου 2021- Μαΐου 2022 παρατηρήθηκε επιβράδυνση της ανάπτυξης συνολικά στην επικράτεια. Η Περιφέρεια με τη μεγαλύτερη αύξηση στον αριθμό αιτημάτων σύνδεσης έργων ΑΠΕ από ενεργειακές κοινότητες ήταν τα Ιόνια Νησιά (17%) και ακολουθούν η Στερεά Ελλάδα (10%), η Δυτική Μακεδονία (9%) και Δυτική Ελλάδα και Ήπειρος (8%). Η Κεντρική Μακεδονία και η Θεσσαλία παρουσίασαν μικρή αύξηση (3% και 5% αντίστοιχα), αλλά παρέμειναν οι Περιφέρειες με τον μεγαλύτερο αριθμό αιτημάτων (1,530 και 952 αντίστοιχα). Οι Περιφέρειες Πελοποννήσου και Αττικής που την περίοδο 2020-2021 παρουσίασαν τη μεγαλύτερη αύξηση παρέμειναν στάσιμες την περίοδο Νοεμβρίου 2021- Μαΐου 2022. Αξίζει να σημειωθεί ότι η αύξηση που καταγράφηκε στη Δυτική Μακεδονία (9%) για το εξάμηνο Νοεμβρίου 2021- Μαΐου 2022 ήταν υψηλότερη από την αύξηση στο σύνολο της χώρας (5%). Το γεγονός αυτό

αναδεικνύει το αυξημένο ενδιαφέρον για έργα ΑΠΕ από ενεργειακές κοινότητες στην περιοχή που για δεκαετίες αποτέλεσε την λιγνιτική καρδιά της χώρας. Στην Πελοπόννησο, και ειδικότερα στη λιγνιτική Μεγαλόπολη, το ενδιαφέρον ήταν σημαντικά χαμηλότερο.

Πηγή: ΔΕΔΔΗΕ

Γράφημα 5: Αιτήσεις έργων ΑΠΕ από ΕΚΟΙΝ ανά Περιφέρεια (2018-2022, χαμηλή- μέση τάση)

Όσον αφορά στα έργα ΑΠΕ των ενεργειακών κοινοτήτων στην επικράτεια, τον Μάιο του 2022 η συνολική εγκατεστημένη ισχύς έφτασε στα 613 MW, σε πλήθος 879 έργων ανά την επικράτεια βάσει των στοιχείων του ΔΕΔΔΗΕ. Αυτό που παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον είναι το γεγονός ότι οι αιτήσεις των έργων των ενεργειακών κοινοτήτων ανήλθαν συνολικά στα 4,476 MW σε σύνολο 24,069 MW έργων ΑΠΕ στην επικράτεια, αποτελούν δηλαδή το 18.5% της εν δυνάμει ισχύος ΑΠΕ στη χαμηλή και μέση τάση στη χώρα. Ενώ τα 613 MW εγκατεστημένης ισχύος των έργων των ενεργειακών κοινοτήτων αντιπροσωπεύουν το 12% της συνολικής εγκατεστημένης ισχύος από ΑΠΕ στην επικράτεια (5,100.5MW), τα 4,772 εκκρεμή αιτήματα των ενεργειακών κοινοτήτων αντιστοιχούν στο 20.3% της αιτούμενης ισχύος των έργων ΑΠΕ στη χαμηλή και μέση τάση στη χώρα. Αντίστοιχα, τον Νοέμβριο 2021 το 11% της συνολικής εγκατεστημένης ισχύος από ΑΠΕ στη χαμηλή - μέση τάση στην επικράτεια ανήκε σε έργα ενεργειακών κοινοτήτων και τα εκκρεμή αιτήματα των ενεργειακών κοινοτήτων αντιστοιχούν στο 20.5% της αιτούμενης ισχύος των έργων ΑΠΕ στη χαμηλή και μέση τάση στη χώρα. Τα παραπάνω αναδεικνύουν τη σταθερή συμμετοχή των ενεργειακών κοινοτήτων το εξάμηνο Νοεμβρίου 2021- Μαΐου 2022 στην αγορά των ΑΠΕ στην επικράτεια.

Εικονικός ενεργειακός συμψηφισμός

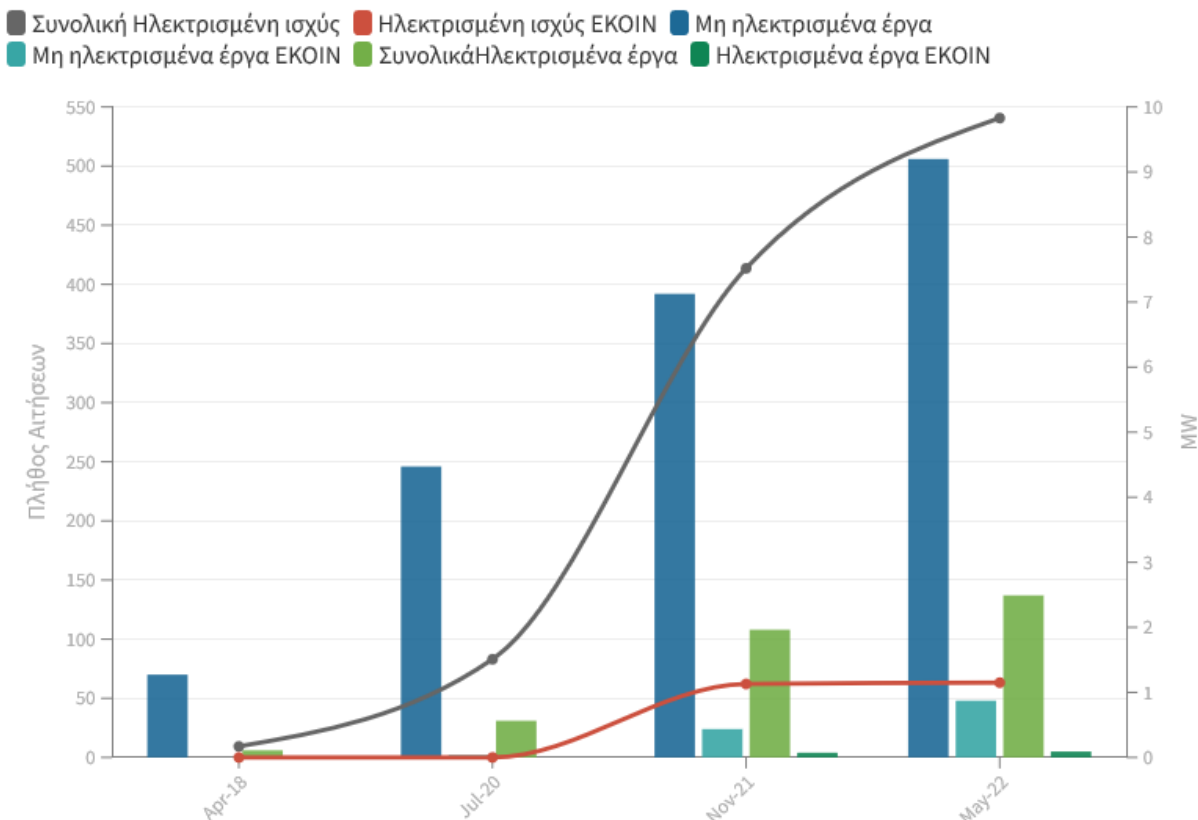
Η συμμετοχή στην αγορά των ΑΠΕ που παρουσιάστηκε παραπάνω αφορά μια μόνο διάσταση των δραστηριοτήτων των ενεργειακών κοινοτήτων. Οι ενεργειακές κοινότητες δεν συστήνονται, όμως, μόνο για τον σκοπό αυτό αλλά και για να καλύψουν τις ενεργειακές ανάγκες των μελών τους με τη χρήση ΑΠΕ. Κάτι τέτοιο επιτυγχάνεται αξιοποιώντας το εργαλείο του εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού (virtual net metering). Από τα στοιχεία του ΔΕΔΔΗΕ¹¹ για τον εικονικό ενεργειακό συμψηφισμό, λοιπόν, διαπιστώνεται το επίπεδο κάλυψης ιδίων ενεργειακών αναγκών από έργα ΑΠΕ ενεργειακών κοινοτήτων.

Τον Μάιο του 2022 από τις 643 αιτήσεις πανελλαδικά μόνο οι 53 αφορούσαν ενεργειακές κοινότητες. Η πορεία των αιτημάτων για εικονικό ενεργειακό συμψηφισμό συνολικά και από ενεργειακές κοινότητες ειδικότερα, καθώς και η εγκατεστημένη ισχύς των αντίστοιχων έργων για την περίοδο 2018-2022 παρουσιάζεται στο Γράφημα 6. Σε ό,τι αφορά τα αιτήματα για έργα ενεργειακού συμψηφισμού συνολικά παρατηρείται μια αυξητική τάση (29% για την περίοδο 2021-2022), ενώ συγκριτικά με τον Νοέμβριο του 2021, εντυπωσιακή είναι η αύξηση των αιτημάτων για σύνδεση έργων εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού από ενεργειακές κοινότητες σε πανελλαδικό επίπεδο (89%). Όμως, όπως και στη χαμηλή- μέση τάση, εξακολουθεί να υφίσταται μια σημαντική διαφορά μεταξύ ηλεκτρισμένων και μη ηλεκτρισμένων έργων, με τα μη ηλεκτρισμένα έργα να είναι σαφώς περισσότερα. Ειδικότερα, τον Μάιο του 2022 υπήρχαν 5 ηλεκτρισμένα και 48 μη ηλεκτρισμένα έργα εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού από ενεργειακές κοινότητες, σε σύνολο 137 ηλεκτρισμένων και 506 αιτούμενων έργων εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού (ποσοστά 3,6% και 9,5%, αντίστοιχα) αναδεικνύοντας έτσι τη δυναμική που αποκτούν σταδιακά οι ενεργειακές κοινότητες στην αξιοποίηση του εργαλείου του εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού.

Σε ό,τι αφορά τα έργα εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού που αφορούν ενεργειακές κοινότητες είναι ανησυχητική η καθυστέρηση που παρατηρείται στην ηλεκτρίση των έργων. Από τον Νοέμβριο 2021 έως τον Μάιο 2022 ηλεκτρίστηκε μόλις ένα (1) έργο ενεργειακών κοινοτήτων (0.02MW), όπως φαίνεται και στο Γράφημα 6 από τη σχεδόν επίπεδη γραμμή στην ηλεκτρισμένη ισχύ έργων ενεργειακών κοινοτήτων για τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Έτσι, από το 2020 έως τον Μάιο του 2022 είχαν ηλεκτριστεί μόλις 1.15 MW έργων εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού από πέντε (5) ενεργειακές κοινότητες ανά την επικράτεια.

---

¹¹ ΔΕΔΔΗΕ, Αρχείο Αιτήσεων στην Ηπειρωτική Χώρα & τα Διασυνδεδεμένα Νησιά (Μάιος 2022) που αφορά αιτήματα αυτοπαραγωγών με εικονικό ενεργειακό συμψηφισμό, <https://bit.ly/3yYyt8w>

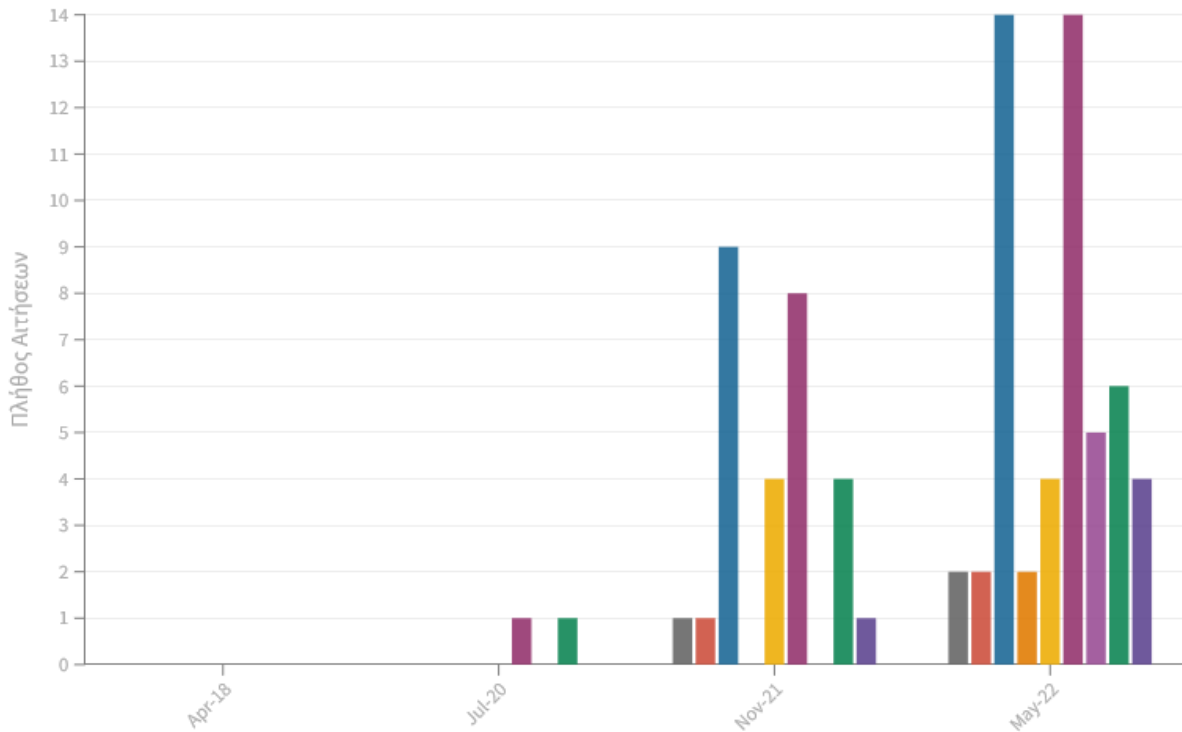
Πηγή: ΔΕΔΔΗΕ

Γράφημα 6: Εικονικός ενεργειακός συμψηφισμός: Αιτήσεις και ισχύς έργων συνολικά και EKOIN (2018-2022)

Στο Γράφημα 7 παρουσιάζεται η κατανομή των έργων ΑΠΕ εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού από ενεργειακές κοινότητες στις 13 Περιφέρειες της χώρας για την περίοδο 2018-2022. Παρατηρείται ότι ο ενεργειακός συμψηφισμός άρχισε να αξιοποιείται από τις ενεργειακές κοινότητες ουσιαστικά το 2021. Παρατηρείται επίσης, ότι η περιοχή με την μεγαλύτερη ζήτηση για έργα εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού είναι η λιγνιτική Δυτική Μακεδονία. Το 2022, μάλιστα, μοιράζεται την πρώτη θέση με την Κεντρική Μακεδονία. Συγκριτικά με τα αιτήματα για έργα ΑΠΕ ενεργειακών κοινοτήτων στη χαμηλή και μέση τάση το εξάμηνο Νοεμβρίου 2021- Μαΐου 2022 παρατηρούμε ότι η αύξηση των αιτημάτων εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού στη Δυτική Μακεδονία ήταν πολύ μεγαλύτερη (56%) απ' ότι για τα έργα ΑΠΕ από ενεργειακές κοινότητες στη χαμηλή και μέση τάση (9%), ενώ είναι η τέταρτη σε σειρά Περιφέρεια όσον αφορά στο πλήθος των αιτημάτων έργων ενεργειακών κοινοτήτων στη χαμηλή και μέση τάση. Η τάση αυτή είναι ευρύτερη. Η Κεντρική Μακεδονία που είναι διαχρονικά η πρώτη σε κατάταξη Περιφέρεια στα αιτήματα για έργα ΑΠΕ στη χαμηλή και μέση τάση, παρουσίασε και αυτή μεγαλύτερη αύξηση στα αιτήματα για έργα ΑΠΕ ενεργειακών κοινοτήτων με εικονικό ενεργειακό συμψηφισμό (43%) απ' ότι για τα έργα ΑΠΕ από ενεργειακές κοινότητες στη χαμηλή και μέση τάση (3%). Η Πελοπόννησος, η οποία υπολείπεται σημαντικά της Δυτικής Μακεδονίας στα έργα ενεργειακών κοινοτήτων συνολικά, όσον αφορά στα έργα εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού ήταν στην τρίτη θέση για το 2021 και το 2022, ενώ το 2020 ήταν η μία από τις δύο Περιφέρειες που κατέθεσαν πρώτες

αιτήματα σύνδεσης έργων εικονικού ενεργειακού συμφηφισμού. Πρέπει όμως να τονιστεί ότι κανένα από αυτά δεν αφορά στη λιγνιτική Μεγαλόπολη.

■ Ανατολική Μακεδονία- Θράκη ■ Αττική ■ Δυτική Μακεδονία ■ Ήπειρος ■ Θεσσαλία ■ Κεντρική Μακεδονία
 ■ Κρήτη ■ Πελοπόννησος ■ Στερεά Ελλάδα

Πηγή: ΔΕΔΔΗΕ

Γράφημα 7: Αιτήματα έργων εικονικού ενεργειακού συμφηφισμού ΕΚΟΙΝ ανά Περιφέρεια (2018-2022)

Λιγνιτικές περιοχές

Εστιάζοντας τώρα στην εξέλιξη των ενεργειακών κοινοτήτων στις λιγνιτικές περιοχές, διαπιστώνεται, βάσει των στοιχείων του Γ.Ε.ΜΗ., ότι ανέρχονται σε 246 στη Δυτική Μακεδονία και σε 19 στην Αρκαδία. Η κατανομή τους καθώς και η εξέλιξή τους από την προηγούμενη καταγραφή (Νοέμβριος 2021) φαίνεται στον παρακάτω Πίνακα 1:

Κατανομή ενεργών ενεργειακών κοινοτήτων στις λιγνιτικές περιοχές					
Περιφέρεια Δ. Μακεδονίας					
	<i>Γρεβενά</i>	<i>Φλώρινα</i>	<i>Κοζάνη</i>	<i>Καστοριά</i>	<i>Σύνολο</i>
Νοέμβριος 2021	2	63	103	8	176
Μάιος 2022	15	86	137	8	246
ΠΕ Αρκαδίας					
	<i>Μεγαλόπολη</i>	<i>Τρίπολη</i>	<i>Λοιπές περιοχές</i>	<i>Σύνολο</i>	
Νοέμβριος 2021	2	13	3		18
Μάιος 2022	2	14	3		19

Πίνακας 1: Κατανομή ενεργών ενεργειακών κοινοτήτων στις λιγνιτικές περιοχές, Επεξεργασία στοιχείων Γ.Ε.ΜΗ. (Μάιος 2022)

Δυτική Μακεδονία

Παρατηρείται ότι τόσο η ανάπτυξη των ενεργειακών κοινοτήτων όσο και τα χαρακτηριστικά αυτής σε Δυτική Μακεδονία και Αρκαδία διαφέρουν σημαντικά. Στη Δυτική Μακεδονία από τον Νοέμβριο 2021 έως τον Μάιο 2022 ιδρύθηκαν 70 νέες ενεργειακές κοινότητες (αύξηση περίπου 40%), 57 εκ των οποίων στις αμιγώς λιγνιτικές περιοχές. Ειδικότερα, η πλειονότητα των ενεργειακών κοινοτήτων στη Δυτική Μακεδονία έχει συσταθεί στις αμιγώς λιγνιτικές περιοχές, δηλαδή τη Φλώρινα και την Κοζάνη και η ανάπτυξή τους συνεχίζεται κυρίως σε αυτές τις περιοχές, γεγονός που μπορεί να αποδοθεί στην ενεργειακή παράδοση των δύο αυτών περιφερειακών ενοτήτων.

Τον Μάιο 2022 στη Δυτική Μακεδονία η ηλεκτρισμένη ισχύς των έργων ΑΠΕ των ενεργειακών κοινοτήτων στη χαμηλή και μέση τάση ανερχόταν σε 40.5MW από 69 έργα, ισχύς που αποτελεί το 14,9% της συνολικής εγκατεστημένης ισχύος έργων ΑΠΕ στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα ηλεκτρισμένα έργα σημείωσαν αύξηση κατά 60% το εξάμηνο Νοεμβρίου 2021- Μαΐου 2022 και αντίστοιχα αυξήθηκε η ηλεκτρισμένη ισχύς κατά 65% την ίδια περίοδο. Επιπλέον, τα 681 εκκρεμή αιτήματα σύνδεσης σταθμών ΑΠΕ ενεργειακών κοινοτήτων αποτελούν το 19.1% των συνολικών εκκρεμών αιτήσεων σύνδεσης ενώ η ισχύς τους (565.2 MW) αντιπροσωπεύει το 31.7% της συνολικής ισχύος εκκρεμών έργων ΑΠΕ στη χαμηλή και μέση τάση στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας.

Όσον αφορά στην κάλυψη των ιδίων ενεργειακών αναγκών, τα δεδομένα του ΔΕΔΔΗΕ δείχνουν ότι στη Δυτική Μακεδονία από τα 66 συνολικά έργα εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού (ηλεκτρισμένα και μη) μόλις τα 14 ανήκουν σε ενεργειακές κοινότητες¹² και πρόκειται για φωτοβολταϊκά έργα συνολικής ισχύος 8.16MW. Ειδικότερα, από τα 14 έργα ενεργειακού συμψηφισμού ενεργειακών κοινοτήτων έχει ηλεκτριστεί μόνο ένα (1) έργο ισχύος 0.03MW, ενώ τα υπόλοιπα 13 αιτήματα ισχύος 8.13 MW βρίσκονται σε αναμονή.

¹² Τα υπόλοιπα αιτήματα αφορούν πολίτες, αγροτικούς συνεταιρισμούς και άλλα φυσικά και νομικά πρόσωπα πλην ενεργειακών κοινοτήτων.

Συγκριτικά με τον Νοέμβριο του 2021 στην Περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας τα αιτήματα σύνδεσης έργων εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού από ενεργειακές κοινότητες αυξήθηκαν κατά 56%, ποσοστό πολύ μεγαλύτερο από τον ρυθμό αύξησης (16%) τέτοιων έργων συνολικά στην Περιφέρεια αναδεικνύοντας την αυξανόμενη τάση των πολιτών να συνεργάζονται σε ενεργειακές κοινότητες προκειμένου να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες σε ηλεκτρική ενέργεια. Η μεγαλύτερη αύξηση σε αιτήματα έργων εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού παρατηρήθηκε στην Κοζάνη (22%), ενώ σε Φλώρινα και Μεγαλόπολη δεν υπήρξε μεταβολή από τον Νοέμβριο 2021. Παρά όμως την αύξηση στα αιτήματα, έως τον Μάιο του 2022 είχαν ηλεκτριστεί μόλις 0.03 MW έργων εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού, το οποίο αντιστοιχεί σε ένα (1) μόνο έργο από μία (1) μόνο ενεργειακή κοινότητα στη Δυτική Μακεδονία.

Αρκαδία

Την περίοδο Νοεμβρίου 2021- Μαΐου 2022 στην Περιφερειακή Ενότητα Αρκαδίας ιδρύθηκε μόνο μία (1) νέα ενεργειακή κοινότητα κι αυτή μάλιστα στην Τρίπολη και όχι στη λιγνιτική Μεγαλόπολη, μια σαφώς ασθενέστερη δυναμική σε σύγκριση με τις 57 νέες ενεργειακές κοινότητες στις λιγνιτικές περιφερειακές ενότητες της Κοζάνης και της Φλώρινας την ίδια περίοδο. Συνολικά ως τον Μάιο του 2022 είχαν ιδρυθεί 16 ενεργειακές κοινότητες στην Αρκαδία, και μόλις δύο (2) από αυτές στη Μεγαλόπολη.

Η ηλεκτρισμένη ισχύς έργων ενεργειακών κοινοτήτων στην Αρκαδία ως τον Μάιο του 2022 ανήλθε σε 2.3MW από πέντε (5) έργα, μόλις το 1.5% της συνολικής εγκατεστημένης ισχύς έργων ΑΠΕ στην Περιφερειακή Ενότητα Αρκαδίας, ενώ κανένα από αυτά τα έργα δεν βρίσκεται στην περιοχή της λιγνιτικής Μεγαλόπολης αλλά στην Τρίπολη. Παρά το γεγονός ότι στην περιοχή της Μεγαλόπολης δεν υφίσταται ακόμα κανένα ολοκληρωμένο έργο ΑΠΕ από ενεργειακή κοινότητα, τα οκτώ (8) εκκρεμή αιτήματα σύνδεσης έργων ΑΠΕ από ενεργειακές κοινότητες αποτελούν το 25.8% των συνολικών εκκρεμών αιτήσεων σύνδεσης και το 52.5% της ισχύος από ΑΠΕ στη χαμηλή και μέση τάση στην ίδια περιοχή.

Το εργαλείο των ενεργειακών κοινοτήτων για την κάλυψη ιδίων ενεργειακών αναγκών δεν έχει βρει μέχρι στιγμής πρόσφορο έδαφος στην Αρκαδία καθώς, έως τον Μάιο του 2022, δεν είχε κατατεθεί κανένα αίτημα εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού από ενεργειακές κοινότητες, σε αντίθεση με τη δυναμική που καταγράφεται στη Δυτική Μακεδονία, όπου το αντίστοιχο ποσοστό φτάνει στο 56%.

Ενεργειακές κοινότητες κοινωφελούς σκοπού

Η ιδρυτική νομοθεσία των ενεργειακών κοινοτήτων (ν.4513/2018) δίνει τη δυνατότητα σύστασης ενεργειακών κοινοτήτων είτε κερδοσκοπικού¹³ είτε μη κερδοσκοπικού¹⁴ χαρακτήρα. Ανεξάρτητα όμως από τον χαρακτήρα που η εκάστοτε ενεργειακή κοινότητα επιλέγει, μπορεί, μεταξύ άλλων, να δραστηριοποιείται σε έργα ΑΠΕ στη χαμηλή – μέση τάση για την πώληση ενέργειας ή και σε έργα εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού για την κάλυψη ιδίων ενεργειακών αναγκών των μελών της.

¹³ Διανέμεται πλεόνασμα χρήσης στα μέλη της ενεργειακής κοινότητας.

¹⁴ Δεν διανέμεται πλεόνασμα χρήσης στα μέλη της ενεργειακής κοινότητας.

Στην παρούσα ανάλυση η μελέτη των ενεργειακών κοινοτήτων στις λιγνιτικές περιοχές δεν ακολουθεί την κατηγοριοποίηση των ενεργειακών κοινοτήτων σε κερδοσκοπικού και μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, αλλά μελετά τις ενεργειακές κοινότητες κοινωφελούς σκοπού και κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Στις ενεργειακές κοινότητες κοινωφελούς σκοπού συγκαταλέγονται οι μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ενεργειακές κοινότητες καθώς και οι ενεργειακές κοινότητες των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης (είτε είναι κερδοσκοπικού ή μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα), οι οποίοι εξ' ορισμού αποσκοπούν στην κοινωφέλεια. Οι ενεργειακές κοινότητες κοινωφελούς χαρακτήρα αξιοποιούν συνήθως τον ενεργειακό συμψηφισμό για την κάλυψη ιδίων ενεργειακών αναγκών. Αντίθετα, οι ενεργειακές κοινότητες κερδοσκοπικού χαρακτήρα αποδίδει στους συμμετέχοντες τα οικονομικά οφέλη από την πώληση της παραγόμενης ενέργειας στην αγορά.

Στη Δυτική Μακεδονία ο χαρακτήρας των ενεργειακών κοινοτήτων παραμένει κατά κύριο λόγο κερδοσκοπικός. Από τις 246 ενεργειακές κοινότητες της Δυτικής Μακεδονίας οι ενεργειακές κοινότητες κοινωφελούς σκοπού είναι μόλις δεκαεννέα (19), ενώ η πλειονότητα παραμένει κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Το γεγονός αυτό αναδεικνύει ότι οι ενεργειακές κοινότητες αναπτύσσονται ταχύτερα ως μια επιχειρηματική δραστηριότητα και πιο αργά ως ένα εργαλείο κάλυψης ιδίων ενεργειακών αναγκών. Αξίζει βέβαια να σημειωθεί ότι στη Δυτική Μακεδονία παρατηρείται σημαντική αύξηση στις ενεργειακές κοινότητες κοινωφελούς σκοπού κατά 58.3% σε σύγκριση με την προηγούμενη καταγραφή (Νοέμβριος 2021), ενώ αποτελούν το 9.8% των νέων ενεργειακών κοινοτήτων (7 από τις 71) που συστάθηκαν το τελευταίο εξάμηνο και το 7,7% του συνόλου των ενεργειακών κοινοτήτων στην Περιφέρεια.

Αθροίζοντας τα αιτήματα έργων εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού με αυτά στη χαμηλή και μέση τάση προερχόμενα από ενεργειακές κοινότητες κοινωφελούς σκοπού, διαπιστώνεται ότι στη Δυτική Μακεδονία υφίσταται μόλις ένα (1) ηλεκτρισμένο έργο κοινωφελούς χαρακτήρα ισχύος 0.03 MW, ενώ βρίσκονται σε αναμονή ακόμη 24 μη ηλεκτρισμένα έργα κοινωφελούς χαρακτήρα συνολικής ισχύος 15.43MW επί συνόλου 573.3 MW (2.7%) αιτημάτων έργων από ενεργειακές κοινότητες τόσο κερδοσκοπικού όσο και κοινωφελούς σκοπού. Παρατηρείται, λοιπόν, σημαντική καθυστέρηση στην ηλεκτρίση των έργων κοινωφελούς σκοπού (4%) σε σύγκριση με την ηλεκτρίση των έργων ενεργειακών κοινοτήτων συνολικά στη χαμηλή- μέση τάση (9.2%).

Στην Περιφερειακή Ενότητα Αρκαδίας υφίσταται μόνο μία (1) ενεργειακή κοινότητα κοινωφελούς σκοπού, η οποία όμως δεν βρίσκεται στη λιγνιτική Μεγαλόπολη. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, οι ενεργειακές κοινότητες κοινωφελούς σκοπού δεν έχουν αναπτυχθεί ακόμα στην περιοχή, καθώς δεν υπάρχουν ούτε αιτήματα για εικονικό ενεργειακό συμψηφισμό αλλά ούτε και έργα ενεργειακών κοινοτήτων κοινωφελούς σκοπού στη χαμηλή- μέση τάση.

Στον Πίνακα 2 παρουσιάζεται συνοπτικά η εικόνα των έργων ΑΠΕ των ενεργειακών κοινοτήτων στη χαμηλή και μέση τάση και του εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού για την επικράτεια και για τις δύο λιγνιτικές περιοχές της χώρας, όπως παρουσιάστηκε στις προηγούμενες ενότητες.

Οι Ενεργειακές Κοινότητες σε αριθμούς (Μάιος 2022)														
			Σύνολο αιτήσεων		Σύνολο Ισχύος (MW)		Μη ηλεκτρισμένες				Ηλεκτρισμένες			
							Πλήθος αιτήσεων		Ισχύς (MW)		Πλήθος αιτήσεων		Ισχύς (MW)	
			Πλήθος	Μεταβολή	Ισχύς	Μεταβολή	Πλήθος	Μεταβολή	Ισχύς	Μεταβολή	Πλήθος	Μεταβολή	Ισχύς	Μεταβολή
ΑΠΕ χαμηλή-μέση τάση	Ελλάδα	Σύνολο	62,382	5%	24,069.5	6%	45,260	5%	18,969.0	4%	17,122	13%	5,100.5	16%
		ΕΚοιν	5,651	5%	4,475.9	6%	4,772	2%	3,863.1	2%	879	30%	612.8	31%
	ΠΕ Κοζάνης	Σύνολο	2,604	12%	1,159.8	14%	2,050	25%	1,032.6	13%	554	8%	127.2	22%
		ΕΚοιν	510	9%	410.9	10%	457	6%	378.4	7%	53	71%	32.5	66%
	ΠΕ Φλώρινας	Σύνολο	1,311	2%	569.7	3%	986	2%	507.2	3%	325	4%	62.5	8%
		ΕΚοιν	218	6%	178.0	4%	203	6%	170.5	3%	15	25%	7.5	49%
	ΠΕ Αρκαδίας	Σύνολο	1,051	9%	388.8	12%	772	41%	244.1	20%	279	1%	144.7	1%
		ΕΚοιν	66	0%	49.2	0%	61	-4%	46.9	-2%	5	67%	2.3	76%
Εικονικό ς Ενεργεια κός Συμψηφι σμός	ΠΕ Κοζάνης	Σύνολο	31	11%	12.36	5%	27	8%	12.20	4%	4	100%	0.16	351%
		ΕΚοιν	11	22%	8.07	7%	10	27%	8.04	7%	1	0%	0.03	0%
	ΠΕ Φλώρινας	Σύνολο	26	18%	1.97	15%	15	36%	1.06	33%	11	0%	0.91	0%
		ΕΚοιν	1	0%	0.05	0%	1	0%	0.05	0%	0	0%	0.00	0%
	ΠΕ Αρκαδίας	Σύνολο	4	0%	3.10	0%	4	0	3.10	0%	0	0	0.00	0
		ΕΚοιν	0	0%	0.00	0%	0	0%	0.00	0%	0	0%	0.00	0%

Πίνακας 2: Έργα ΑΠΕ ενεργειακών κοινοτήτων (Μάιος 2022), Επεξεργασία στοιχείων ΔΕΔΔΗΕ

** Η μεταβολή αφορά το εξάμηνο Νοέμβριος 2021- Μάιος 2022

Πρόσφατες θεσμικές αλλαγές

Από τον Νοέμβριο του 2021 μέχρι και τον Μάιο του 2022 πραγματοποιήθηκαν θεσμικές αλλαγές που σχετίζονται με τις ενεργειακές κοινότητες. Ειδικότερα, υπήρξαν ρυθμίσεις σχετικά με τη συμμετοχή των ενεργειακών κοινοτήτων στις ανταγωνιστικές διαδικασίες, οι οποίες αφορούν κυρίως την παράταση προθεσμιών. Συγκεκριμένα με το νόμο 4876/2021 (ΦΕΚ 251 Α', άρθρο 68), δόθηκε νέα παράταση για τη σύναψη Σύμβασης Λειτουργικής Ενίσχυσης από την ίδια ενεργειακή κοινότητα για φωτοβολταϊκούς σταθμούς έως 500 KW ο καθένας, που είχε νομοθετηθεί με τον ν.4821/2021 και είχε αναλυθεί στην προηγούμενη Ανασκόπηση Εξελίξεων για τις ενεργειακές κοινότητες (Νοέμβριος 2021)¹⁵. Ειδικότερα, προβλέφθηκε ότι για τους φωτοβολταϊκούς σταθμούς των ενεργειακών κοινοτήτων, μετά την 01.07.2022 δεν μπορεί η ίδια ενεργειακή κοινότητα να συνάψει περισσότερες από δύο (2) Συμβάσεις Λειτουργικής Ενίσχυσης για φωτοβολταϊκούς σταθμούς ισχύος έως 500 KW ο καθένας, χωρίς την προηγούμενη συμμετοχή σε ανταγωνιστική διαδικασία υποβολής προσφορών. Η προθεσμία αυτή για τις ενεργειακές κοινότητες στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας παρατείνεται κατά 18 μήνες, ενώ για την περιοχή της Μεγαλόπολης δεν υπάρχει σχετική πρόβλεψη. Η παραπάνω αλλαγή αφορά κυρίως μια τυπική διαδικασία και δεν συνιστά δομική αλλαγή για τη συμμετοχή των ενεργειακών κοινοτήτων στην αγορά των ΑΠΕ, όπως για παράδειγμα η δημιουργία ειδικής διαγωνιστικής διαδικασίας μόνο για έργα ενεργειακών κοινοτήτων ώστε να ενισχυθεί μεν η ένταξή τους στις ανταγωνιστικές διαδικασίες αποφεύγοντας δε πιθανά προβλήματα που προέκυψαν σε άλλες χώρες (πχ. Γερμανία).

Η σημαντικότερη θεσμική αλλαγή επήλθε με το νόμο 4951/2022 (ΦΕΚ 129 Α') και σχετίζεται με τον ορισμό της έδρας της ενεργειακής κοινότητας. Ειδικότερα, στα άρθρα 105 και 106 προβλέπεται η κατάργηση για ορισμό δήμου ή δημοτικού διαμερίσματος της ελληνικής επικράτειας ως έδρα της ενεργειακής κοινότητας, αφήνοντας έτσι μεγαλύτερη ευχέρεια στον ορισμό της έδρας, αφού μπορεί να συστήνεται και να λειτουργεί οπουδήποτε. Προβλέπεται όμως ρητά ότι διατηρούνται οι προϋποθέσεις για τα μέλη της κοινότητας για την περιφέρεια εντός της οποίας ασκεί τις δραστηριότητές της καθώς και ο γεωγραφικός περιορισμός για την άσκηση των δραστηριοτήτων της (εντός μιας περιφέρειας)¹⁶. Ο ορισμός της έδρας, όπως είχε προβλεφθεί στον ιδρυτικό νόμο των ενεργειακών κοινοτήτων (ν.4513/2018), αποτελούσε σημαντικό εμπόδιο για την υπαγωγή έργων ενεργειακών κοινοτήτων σε χρηματοδοτικά προγράμματα λόγω σύγκρουσης με το κανονιστικό πλαίσιο των κρατικών ενισχύσεων. Επομένως η άρση αυτού του περιορισμού συνιστά θετική εξέλιξη, δεδομένου ότι μπορεί να απελευθερώσει τη χρήση πόρων της προηγούμενης και της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου, καθώς και του Πράσινου Ταμείου

---

¹⁵ Με την πρόβλεψη του ν.4821/2021 επιδιώχθηκε η ενίσχυση των μικρών παραγωγών ΑΠΕ εξαιρώντας τους από τις ανταγωνιστικές διαδικασίες που είχαν προβλεφθεί στο ν.4759/2020. Ο νόμος προέβλεπε την εξαίρεση των φωτοβολταϊκών σταθμών μικρής ισχύος από ανταγωνιστικές διαδικασίες παρέχοντας τη δυνατότητα σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα να εγκαταστήσουν φωτοβολταϊκά μέχρι 500 KW εκτός διαγωνιστικών διαδικασιών, υπό την προϋπόθεση ότι δεν διαθέτουν ήδη 2 έργα τέτοιας τεχνολογίας εκτός διαγωνισμών και έθετε προθεσμίες για αυτό.

¹⁶ Διατηρούνται δηλαδή οι προβλέψεις του άρθρου 2 του ν.4513/2018 (ιδρυτικός νόμος ενεργειακών κοινοτήτων), όπου ορίζεται ποιος μπορεί να είναι μέλος μιας ενεργειακής κοινότητας καθώς και ο ελάχιστος αριθμός των μελών μιας ενεργειακής κοινότητας. Με τη νέα ρύθμιση προβλέπεται ότι τουλάχιστον 50% συν ένα των μελών της ενεργειακής κοινότητας πρέπει να σχετίζονται με την Περιφέρεια όπου ασκούνται οι δραστηριότητες της ενεργειακής κοινότητας και όχι η έδρα της ενεργειακής κοινότητας.

από τα έσοδα δημοπράτησης δικαιωμάτων CO₂ για τη χρηματοδότηση έργων ενεργειακών κοινοτήτων.

Στον ίδιο νόμο περιλαμβάνεται ακόμη μια ρύθμιση για τη διάθεση περιθωρίου απορρόφησης ισχύος 10MW ανά υποσταθμό πέραν του υφιστάμενου περιθωρίου από τον Διαχειριστή του δικτύου αποκλειστικά για την εγκατάσταση σταθμών ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ αυτοπαραγωγών, αυτοπαραγωγών με εφαρμογή ενεργειακού συμψηφισμού, αυτοπαραγωγών με εφαρμογή εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού και παραγωγών του ειδικού προγράμματος ανάπτυξης φωτοβολταϊκών συστημάτων. Δυστυχώς όμως οι ενεργειακές κοινότητες δεν περιλαμβάνονται σε αυτή τη ρύθμιση, πράγμα που θα τις εξασφάλιζε ηλεκτρικό χώρο για την ανάπτυξη τους. Πιο συγκεκριμένα, προβλέπεται ότι για τη διάθεση του παραπάνω περιθωρίου, ο Διαχειριστής χορηγεί οριστικές προσφορές σύνδεσης με ανώτατο όριο ισχύος τα 10 KW ανά παροχή κατανάλωσης χωρίς ωστόσο αυτό να περιλαμβάνει ομαδικά αιτήματα ως 10 KW το καθένα που θα μπορούσαν να κατατεθούν από ενεργειακές κοινότητες. Παρόλο που η ρύθμιση επιλύει σε έναν βαθμό το αίτημα των αυτοπαραγωγών για διάθεση «ηλεκτρικού» χώρου, δεν αντιμετωπίζεται το αντίστοιχο πρόβλημα για τα έργα εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού των ενεργειακών κοινοτήτων που στοχεύουν στην κάλυψη των ενεργειακών αναγκών των μελών τους. Ως εκ τούτου το ζήτημα διαθεσιμότητας δικτύου για τις ενεργειακές κοινότητες παραμένει ανεπίλυτο.

Περαιτέρω προβλέψεις για τις ενεργειακές κοινότητες περιλαμβάνονται στον ίδιο νόμο (ν.4951/2022), όπου αποτυπώνεται ρητά ότι οι αγροτικοί συνεταιρισμοί μπορούν να συμμετέχουν σε μία ή περισσότερες ενεργειακές κοινότητες ως μέλη, ανεξαρτήτως αν στην ίδια κοινότητα συμμετέχουν και μέλη που ανήκουν στον ίδιο αγροτικό συνεταιρισμό (άρθρο 106). Ακόμα, προβλέφθηκε η εξαίρεση από την προσκόμιση εγγυητικής επιστολής για τις ενεργειακές κοινότητες με περισσότερα από εξήντα (60) μέλη, εκ των οποίων τα πενήντα (50) μέλη τουλάχιστον είναι φυσικά πρόσωπα ή για τις ενεργειακές κοινότητες που συμμετέχουν Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης α΄ ή β΄ βαθμού. Ο νόμος περιλαμβάνει και ειδική μέριμνα για τις ενεργειακές κοινότητες των λιγνιτικών περιοχών καθώς η παραπάνω εξαίρεση αφορά και φωτοβολταϊκούς σταθμούς μικρότερους ή ίσους του ενός μεγαβάτ (≤ 1 MW), που εγκαθίστανται στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας ή στον Δήμο Μεγαλόπολης της Περιφέρειας Πελοποννήσου (άρθρο 6). Τέλος, στον ίδιο νόμο προβλέπεται μείωση του περιθωρίου ισχύος σε κορεσμένα δίκτυα για το οποίο οι ενεργειακές κοινότητες μπορούν να αιτηθούν προσφορά σύνδεσης για φωτοβολταϊκό σταθμό, από οκτώ (8) σε πέντε (5) MW ανά ενεργειακή κοινότητα (άρθρο 104).

Η Υπουργική Απόφαση (ΥΑ)¹⁷ σχετικά με τον καθορισμό του πλαισίου προτεραιότητας στην χορήγηση οριστικών προσφορών σύνδεσης για σταθμούς ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ από τον διαχειριστή του δικτύου ήρθε να τροποποιήσει τον υφιστάμενο τρόπο χορήγησης προσφορών σύνδεσης¹⁸ επηρεάζοντας και τις ενεργειακές κοινότητες ανά την επικράτεια καθώς και αυτές στις λιγνιτικές περιοχές. Σύμφωνα με τη νέα απόφαση τα έργα εντάσσονται σε έξι ομάδες που απαρτίζονται από υποομάδες, καθορίζοντας την προτεραιότητα στη διανομή του ηλεκτρικού χώρου. Οι ενεργειακές κοινότητες περιλαμβάνονται στις ομάδες Β, Γ και Δ και ακολουθείται η αντίστοιχη σειρά

¹⁷ Υπουργική Απόφαση ΥΠΕΝ/ΓΔΕ/84014/7123 (ΦΕΚ 4333/ Β΄/12.08.2022)

¹⁸ ΦΕΚ Β΄ 940/20.3.2020

προτεραιότητας. Ειδικότερα, στην Ομάδα Β περιλαμβάνονται τα έργα εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού ενεργειακών κοινοτήτων. Στην Ομάδα Γ κατατάσσονται κοινά αιτήματα χορήγησης οριστικής προσφοράς σύνδεσης από ενεργειακές κοινότητες που συμμετέχουν ΟΤΑ α' και β' βαθμού καθώς και κοινά αιτήματα ενεργειακών κοινοτήτων με συνολική ισχύ κοινού αιτήματος μεγαλύτερη από 100MW για τις Περιφερειακές Ενότητες Κοζάνης και Φλώρινας, αιολικοί σταθμοί ενεργειακών κοινοτήτων, αιολικοί και φωτοβολταϊκοί σταθμοί που ανήκουν σε ενεργειακές κοινότητες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ή συμμετέχουν Ο.Τ.Α. α' ή β' βαθμού ή συμμετέχουν πάνω από 60 μέλη, εκ των οποίων τα 50 είναι τουλάχιστον είναι φυσικά πρόσωπα. Στην ομάδα Δ' εντάσσονται αιολικοί και φωτοβολταϊκοί σταθμοί που ανήκουν σε ενεργειακές κοινότητες κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Αντίστοιχη σειρά προτεραιότητας προβλεπόταν για τις ενεργειακές κοινότητες και στην προηγούμενη ΥΑ καθορισμού προτεραιότητας στην χορήγηση οριστικών προσφορών σύνδεσης. Είναι θετικό το γεγονός ότι τα έργα εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού ενεργειακών κοινοτήτων βρίσκονται στη δεύτερη ομάδα προτεραιότητας, ενώ και στις αμέσως επόμενες ομάδες προτεραιότητας περιλαμβάνονται άλλες κατηγορίες έργων ενεργειακών κοινοτήτων.

Παρά τις παραπάνω εξελίξεις, από τον Νοέμβριο του 2021 μέχρι και τον Μάιο του 2022 δεν έχουν γίνει θεσμικές αλλαγές που στοχεύουν στην αύξηση της συμμετοχής των πολιτών στην ενεργειακή μετάβαση αξιοποιώντας το εργαλείο των ενεργειακών κοινοτήτων, ενώ πολλές σημαντικές προκλήσεις για την ανάπτυξη των ενεργειακών κοινοτήτων δεν έχουν αντιμετωπιστεί. Ειδικότερα, δεν έχει προχωρήσει η αναμενόμενη ενσωμάτωση των ευρωπαϊκών οδηγιών για την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (Οδηγία 2018/2001 για τις ΑΠΕ, Renewables Energy Directive II, REDII) και για τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας (Οδηγία 2019/944 για την ηλεκτρική ενέργεια, Internal Electricity Market Directive, IEMD). Σε αυτές τις οδηγίες περιλαμβάνονται ορισμοί για τις Κοινότητες Ανανεώσιμης Ενέργειας (Renewable Energy Communities, REC) και τις Ενεργειακές Κοινότητες Πολιτών (Citizen Energy Communities, CEC) καθώς και άλλες ρυθμίσεις για τις ενεργειακές κοινότητες, η ενσωμάτωση των οποίων στο εθνικό δίκαιο αναμένεται να φέρει σημαντικές αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο (ενδεικτικά, ορισμός ενεργειακών κοινοτήτων, μέλη, αντικείμενο δραστηριότητας) που μπορούν να αναδιαμορφώσουν το ισχύον καθεστώς. Επίσης τα ζητήματα διάθεσης ηλεκτρικού χώρου στα έργα ενεργειακών κοινοτήτων που αποσκοπούν κυρίως στην κάλυψη ιδίων ή τοπικών ενεργειακών αναγκών παραμένουν ανεπίλυτα.

Χρηματοδότηση ενεργειακών κοινοτήτων

Η σημαντικότερη εξέλιξη αναφορικά με τη χρηματοδότηση των ενεργειακών κοινοτήτων στις λιγνιτικές περιοχές είναι η διάθεση πόρων του ευρωπαϊκού Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης μέσω του Προγράμματος Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης 2021-2027¹⁹, το οποίο μάλιστα είναι και το πρώτο τέτοιο πρόγραμμα κράτους μέλους της ΕΕ που εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή²⁰. Σε αυτό περιλαμβάνονται με σαφήνεια οι ενεργειακές κοινότητες ως δικαιούχοι, κυρίως για έργα

¹⁹ Πρόγραμμα Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης 2021-2027, <https://bit.ly/3PLQE8G>

²⁰ Δελτίο Τύπου (16.07.2022), «Πολιτική συνοχής της ΕΕ: 1,63 δισ. ευρώ για μια δίκαιη κλιματική και ενεργειακή μετάβαση στην Ελλάδα», <https://bit.ly/3BgLm0u>

ενεργειακής απόδοσης, αυτοπαραγωγής από ΑΠΕ, εγκατάστασης αντλιών θερμότητας για θέρμανση/ ψύξη ή/ και συστημάτων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ που θα αξιοποιείται για θέρμανση/ ψύξη με αντλίες θερμότητας, αυτοπαραγωγή από καθαρές μορφές ενέργειας μεμονωμένα, σε δημόσια/ δημοτικά κτίρια και υποδομές, κατοικίες και κτίρια γραφείων και παραγωγικών μονάδων, κατασκευή μονάδων υπολειμματικής βιομάζας για παραγωγή ενέργειας και τηλεθέρμανσης, κατασκευή μικρών μονάδων βιοαερίου, που αξιοποιούν κτηνοτροφικά, πτηνοτροφικά και αγροτικά υπολείμματα, κατά το πρότυπο άλλων παρόμοιων μονάδων που έχουν κατασκευαστεί στη χώρα. Τα εν λόγω έργα περιλαμβάνονται στην *Προτεραιότητα 2: Ενεργειακή Μετάβαση- Κλιματική Ουδετερότητα* για την οποία έχουν προϋπολογιστεί συνολικά €211.5 εκατ. Οι πόροι αυτοί αφορούν το σύνολο των διαθέσιμων πόρων για την Προτεραιότητα 2 και εξειδικεύονται ανά άξονα παρέμβασης. Για τα έργα που αφορούν τις ενεργειακές κοινότητες ειδικότερα, έχουν προϋπολογιστεί €132.5 εκατ. από το σύνολο των πόρων της Προτεραιότητας 2.

Όσον αφορά τους εθνικούς πόρους για τη χρηματοδότηση της Δίκαιης Μετάβασης, που προέρχονται από τα έσοδα πλειστηριασμών δικαιωμάτων εκπομπών και τα διαχειρίζεται το Πράσινο Ταμείο, αυτοί δεν έχουν ακόμα αποδεσμευτεί. Ειδικότερα, από τα €31.4 εκατ. από τα έσοδα πλειστηριασμών του 2018²¹, τα €3.5 εκατ. προορίζονται για την ενίσχυση των ενεργειακών κοινοτήτων στις λιγνιτικές περιοχές μέσω του *Άξονα Προτεραιότητας 3: Πρόγραμμα Ενεργειακών Κοινοτήτων*, όπου € 1 εκατ. θα διατεθεί για χρηματοδότηση δράσεων υποστήριξης και €2.5 εκατ. για χρηματοδότηση πιλοτικών έργων. Για τους αντίστοιχους πόρους του 2019 το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ) ενέκρινε νέο χρηματοδοτικό πρόγραμμα του Πράσινου Ταμείου²² για την αξιοποίηση €30,067,018.30 από τη δημοπράτηση δικαιωμάτων εκπομπών. Το πρόγραμμα αυτό διαρθρώθηκε σε νέους άξονες προτεραιότητας και μέτρα αποκλείοντας τις ενεργειακές κοινότητες από την χρηματοδότηση, παρόλο που αποτελούν μια αναπτυσσόμενη δραστηριότητα στις λιγνιτικές περιοχές. Για την κατανομή των αντίστοιχων πόρων του 2020, 2021 και 2022 αναμένεται νέα απόφαση.

Οι χρήσεις των πόρων του Πράσινου Ταμείου είναι κομβικής σημασίας για τις λιγνιτικές περιοχές καθώς αποτελούν τον κύριο μέχρι στιγμής εθνικό πόρο για τη Δίκαιη Μετάβαση. Στο Ταμείο αυτό, ειδικά για τις λιγνιτικές περιοχές και για κάθε είδους έργα, έχουν συγκεντρωθεί περίπου €112 εκατ. για την περίοδο 2018-2021 από τη δημοπράτηση δικαιωμάτων εκπομπών εκ των οποίων μόλις 3.5% διατίθεται για την ενίσχυση έργων ενεργειακών κοινοτήτων. Για το 2022 θα διατεθεί το 3.5% των εσόδων πλειστηριασμού δικαιωμάτων εκπομπών στις λιγνιτικές περιοχές²³. Το ποσό

---

²¹ ΦΕΚ Β'1149/05.04.2019, «Χρηματοδότηση έργων και δράσεων για την ανάπτυξη βιώσιμων οικονομικών δραστηριοτήτων χαμηλού ανθρακικού και περιβαλλοντικού αποτυπώματος στις Π.Ε. Κοζάνης, Φλώρινας και στον Δήμο Μεγαλόπολης της Π.Ε. Αρκαδίας από τα έσοδα πλειστηριασμών δικαιωμάτων εκπομπών»

²² ΥΠΕΝ (17.11.2021) Έγκριση Χρηματοδοτικού Προγράμματος: «Χρηματοδότηση έργων και δράσεων για την ανάπτυξη βιώσιμων οικονομικών δραστηριοτήτων χαμηλού ανθρακικού και περιβαλλοντικού αποτυπώματος στις Π.Ε. Κοζάνης, Φλώρινας και στο Δήμο Μεγαλόπολης της Π.Ε. Αρκαδίας για την υλοποίησή του από τα έσοδα πλειστηριασμών δικαιωμάτων εκπομπών 2019» και διάθεση πίστωσης ποσού 30.567.018,30 €, για την υλοποίησή του, για το έτος 2021», <https://bit.ly/3z8xPpl>

²³ Τροποποίηση της υπ' αριθμ. ΥΠΕΝ/ΔΚΑΠΑ/7264/118/27.01.2022 Κοινής Υπουργικής Απόφασης «Τρόπος κατανομής εσόδων από πλειστηριασμούς δικαιωμάτων εκπομπών αερίων θερμοκηπίου για το έτος 2022».(Β'481)

αυτό εκτιμάται σε €40 εκατ. με βάση την εξέλιξη των δημοσίων εσόδων από το χρηματιστήριο ρύπων ως τον Αύγουστο του 2022 και τις προβλέψεις του ΔΑΠΕΕΠ για την εξέλιξη των τιμών άνθρακα μέσα στο 2022. Είναι σημαντικό λοιπόν, μέρος αυτών των πόρων να διοχετευτούν στις τοπικές κοινωνίες μέσω των ενεργειακών κοινοτήτων. Οι προαναφερθείσες χρηματοδοτικές πηγές για τις ενεργειακές κοινότητες στις λιγνιτικές περιοχές αποτυπώνονται στον Πίνακα 3.

Χρηματοδότηση ενεργειακών κοινοτήτων στις λιγνιτικές περιοχές				
Ταμείο	Πρόγραμμα	Περίοδος	Συνολικός π/υ (εκατ. €)	Ποσό για ΕΚοιν (εκατ. €)
Πράσινο Ταμείο	Έσοδα πλειστηριασμών δικαιωμάτων εκπομπών	2018	31.4	3.5
		2019	30.2	0
		2020	5	να διατεθεί
		2021	45	να διατεθεί
		2022	40(εκτίμηση)	να διατεθεί
		Έως 2030	-	δεν έχει προσδιορισθεί
Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης	Πρόγραμμα Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης 2021-2027	2021-2027	1,600	132.5

Πίνακας 3: Χρηματοδότηση ενεργειακών κοινοτήτων στις λιγνιτικές περιοχές (2022)

Πηγή; Επεξεργασία The Green Tank

Διαπιστώνεται, λοιπόν, ότι μέχρι σήμερα, η ανάπτυξη των ενεργειακών κοινοτήτων στις λιγνιτικές περιοχές έχει στηριχθεί αποκλειστικά στους πόρους της τοπικής κοινωνίας, καθώς τα κονδύλια που προορίζονταν για τη στήριξή τους δεν έχουν ακόμα ενεργοποιηθεί. Την επόμενη περίοδο, όμως, αναμένεται να αποδεσμευτούν οι πρώτοι ευρωπαϊκοί πόροι από το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, τους οποίους μπορούν να διεκδικήσουν οι τοπικές κοινωνίες και μέσω των ενεργειακών κοινοτήτων. Για τον λόγο αυτό, η άρση των υφιστάμενων εμποδίων, όπως ο περιορισμός της έδρας που προαναφέρθηκε, είναι εξέχουσας σημασίας για την απορρόφηση των πόρων από τις ενεργειακές κοινότητες. Ιδίως για τις ενεργειακές κοινότητες κοινωφελούς σκοπού που στοχεύουν στην κάλυψη των ενεργειακών αναγκών των μελών τους και αντιμετωπίζουν επιπρόσθετη δυσκολία πρόσβασης στη χρηματοδότηση μέσω των ιδιωτικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, η αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων είναι κομβικής σημασίας για την περαιτέρω ανάπτυξή τους.

Πολιτικά κόμματα και ενεργειακές κοινότητες

Ο θεσμός των ενεργειακών κοινοτήτων και η ανάπτυξή του απασχολεί τις πολιτικές δυνάμεις, οι οποίες έχουν αναδείξει διαφορετικές πτυχές του στη Βουλή μέσω κοινοβουλευτικών ερωτήσεων και αναφορών.

Ειδικότερα, ο ΣΥΡΙΖΑ κατέθεσε κοινοβουλευτικές ερωτήσεις και αναφορές σχετικές με την αδυναμία πρόσβασης στο δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας για τις ενεργειακές κοινότητες και τις

μικρές επενδύσεις ΑΠΕ²⁴, την ανάγκη εγγυοδοσίας του δημοσίου για δάνεια έργων ενεργειακού συμψηφισμού από ενεργειακές κοινότητες, με ειδική στόχευση το σεισμόπληκτο Αρκαλοχώρι²⁵ και τις προτάσεις της Ενεργειακής Κοινότητας ΜΙΝΩΑ για την στήριξη των ενεργειακών κοινοτήτων ευρείας βάσης καθώς και των ενεργειακών κοινοτήτων στην Κρήτη εν γένει²⁶. Οι ερωτήσεις και αναφορές παραμένουν, μέχρι στιγμής, αναπάντητες.

Το ΚΙΝΑΛ αντίστοιχα έχει καταθέσει ερώτηση σχετικά με τον κορεσμό του δικτύου και την αδυναμία σύνδεσης έργων αυτοπαραγωγών²⁷, για την οποία δεν έχει λάβει ακόμα απάντηση.

Το ΜΕΡΑ-25 ανέδειξε την ανάγκη ύπαρξης χρηματοδοτικών εργαλείων για τις ενεργειακές κοινότητες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, ειδικότερα στο πλαίσιο στήριξης της αγροτικής παραγωγής και των Τοπικών και Γενικών Οργανισμών Εγγείων Βελτιώσεων (ΤΟΕΒ- ΓΟΕΒ)²⁸, καθώς και τη σημασία των ενεργειακών κοινοτήτων για την αντιμετώπιση των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ)²⁹. Οι ερωτήσεις αυτές απαντήθηκαν μεν, όμως οι απαντήσεις ήταν γενικές και δεν παρείχαν συγκεκριμένη πληροφόρηση σχετικά με το ρόλο και τις δυνατότητες των ενεργειακών κοινοτήτων. Οι απαντήσεις περιέγραφαν γενικά τις χρηματοδοτικές προβλέψεις για έργα ΑΠΕ στο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2014-2020 καθώς και τις προβλέψεις για τη χρήση ΑΠΕ στις υποδομές άρδευσης στο Τομεακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης 2021-2025 του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, δίχως να εστιάζουν στον τρόπο με τον οποίο οι ενεργειακές κοινότητες προβλέπονται σε αυτά τα χρηματοδοτικά εργαλεία. Επίσης, ερώτηση σχετικά με τη διαδικασία συγκρότησης της ενεργειακής κοινότητας Χάλκης³⁰, απαντήθηκε από τον Δήμο Χάλκης, παρέχοντας διευκρινήσεις για τον τρόπο σύστασης και λειτουργίας της ενεργειακής κοινότητας καθώς και το ρόλο του Δήμου σε αυτή.

Προτάσεις

Για την ανάπτυξη του θεσμού των ενεργειακών κοινοτήτων και τη συμβολή τους στη Δίκαιη Μετάβαση των λιγνιτικών περιοχών το Green Tank διατύπωσε προτάσεις στην ανασκόπηση εξελίξεων για τις ενεργειακές κοινότητες στην Ελλάδα (Νοέμβριος 2021), ενώ παρεμβαίνει σταθερά στο δημόσιο διάλογο καταθέτοντας προτάσεις, είτε στο πλαίσιο της διαβούλευσης του σχεδιασμού για τη Δίκαιη Μετάβαση³¹, είτε σχολιάζοντας επικείμενη νομοθεσία και πολιτικές³² είτε με ομιλίες³³, παρουσιάσεις³⁴ και αρθρογραφία³⁵. Οι προτάσεις αφορούν τον τρόπο ένταξης

---

²⁴ Βουλή των Ελλήνων (2022), Ερώτηση, Κ. Βέττα, <https://bit.ly/3ba7f72>

²⁵ Βουλή των Ελλήνων (2022), Αναφορά, Ε. Ηγουμενίδης, <https://bit.ly/3zdoxbC>

²⁶ Βουλή των Ελλήνων (2022), Αναφορά, Χ. Μαμουλάκης, <https://bit.ly/3QQ1xXt>

²⁷ Βουλή των Ελλήνων (2022), Ερώτηση, Χ. Γκόκας, <https://bit.ly/3bcxolR>

²⁸ Βουλή των Ελλήνων (2022), Ερώτηση, Γ. Βαρουφάκης, <https://bit.ly/3viCCDp>

²⁹ Βουλή των Ελλήνων (2022), Ερώτηση, Γ. Λογιάδης, <https://bit.ly/3PZsRC8>

³⁰ Βουλή των Ελλήνων (2021), Ερώτηση, Φ. Μπακαδήμα, , <https://bit.ly/3cDa1C9>

³¹ The Green Tank (2021), Ακρόαση φορέων για τη Δίκαιη Μετάβαση στη Βουλή, <https://bit.ly/3b7na6m>

³² The Green Tank (2021), Σχόλια στο σχέδιο νόμου «Αναπτυξιακός Νόμος- Ελλάδα Ισχυρή Ανάπτυξη», <https://bit.ly/3J8bJHU>

³³ The Green Tank (2022), Ενεργειακές κοινότητες: Ανοίγοντας τον δρόμο για την ενεργειακή δημοκρατία, <https://bit.ly/3PWRHCn>

³⁴ The Green Tank (2022), Ο ρόλος της κοινοτικής ενέργειας στη Δίκαιη Μετάβαση: το παράδειγμα της Ελλάδας, οι προκλήσεις και οι προοπτικές, <https://bit.ly/3b5uyz7>

των ενεργειακών κοινοτήτων στις ανταγωνιστικές διαδικασίες της αγοράς ενέργειας, τα χρηματοδοτικά εργαλεία, καθώς και την ευρύτερη πολιτική στήριξη για την ανάπτυξή τους. Ειδικότερα προτείνονται τα εξής:

1. Επιδότηση τμήματος του κόστους εγκατάστασης έργων ΑΠΕ για τις ενεργειακές κοινότητες κοινωφελούς χαρακτήρα (είτε ΟΤΑ είτε φυσικών προσώπων) που έχουν κεντρικό στόχο την κάλυψη ιδίων αναγκών με ενεργειακό συμψηφισμό.
2. Συμπερίληψη των ενεργειακών κοινοτήτων διακριτά στους δικαιούχους του αναπτυξιακού νόμου, στο πρότυπο του ΠΔΑΜ 2021-2027, ώστε να ενισχυθεί η συμμετοχή των πολιτών στη δίκαιη ενεργειακή μετάβαση και να καταπολεμηθεί παράλληλα η ενεργειακή φτώχεια.
3. Προσδιορισμός ελάχιστης σταθερής κατανομής των ετήσιων πόρων από τον πλειστηριασμό δικαιωμάτων CO₂ για την αξιοποίησή τους στη βάση των προτεραιοτήτων των Εδαφικών Σχεδίων Δίκαιης Μετάβασης (ΕΣΔΙΜ) και του αντίστοιχου Προγράμματος Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης (ΠΔΑΜ) με έμφαση στις ενεργειακές κοινότητες.
4. Άμεση ενεργοποίηση των ήδη διαθέσιμων πόρων του 2018 που προορίζονται για τις ενεργειακές κοινότητες στις λιγνιτικές περιοχές, με την έκδοση πρόσκλησης από το Πράσινο Ταμείο για την αξιοποίηση κονδυλίου ύψους €3.5 εκ. από τα έσοδα δημοπράτησης CO₂ του 2018. Αντίστοιχη πρόσκληση θα πρέπει να δημοσιευτεί και για τους πόρους των επόμενων ετών με σημαντικά μεγαλύτερο ποσό, καθώς τα €3.5εκ. είναι ανεπαρκή για περισσότερα από τέσσερα (4) με πέντε (5) έργα της τάξης του 1 MW.
5. Δημιουργία αναπτυξιακού ταμείου (ή ενδιάμεσου φορέα) ειδικά για ενεργειακές κοινότητες, ώστε να διευκολύνει την πρόσβαση στον δανεισμό, την παροχή εγγυήσεων, την κάλυψη του κόστους συμμετοχής στις ανταγωνιστικές διαδικασίες, και την επιχορήγηση του κόστους της προκαταρκτικής φάσης των έργων.
6. Συμμετοχή των πολιτών στα μεγάλα έργα ΑΠΕ στις λιγνιτικές περιοχές που υλοποιούνται από μεγάλες εταιρίες όπως η ΔΕΗ, μέσω μετοχοποίησης των έργων αυτών και προσφοράς τμήματος των μετοχών για αγορά από ενεργειακές κοινότητες.
7. Αναβάθμιση των δικτύων και δέσμευση επαρκούς ηλεκτρικού χώρου για τις συνδέσεις των ενεργειακών κοινοτήτων, ώστε να μην διακινδυνεύεται η υλοποίηση των έργων των ενεργειακών κοινοτήτων. Να δοθεί προτεραιότητα στα έργα των ενεργειακών κοινοτήτων των ΟΤΑ και των πολιτών που στοχεύουν στην κάλυψη ιδίων αναγκών και να εξασφαλιστεί για αυτά επαρκής «ηλεκτρικός χώρος» και αντίστοιχα ικανή έκταση για την εγκατάσταση των φωτοβολταϊκών σταθμών στις Ζώνες Απολιγνιτοποίησης.
8. Θέσπιση συγκεκριμένων ποσοτικών στόχων για τις ενεργειακές κοινότητες στο υπό αναθεώρηση Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ).
9. Άμεση ενσωμάτωση των Οδηγιών για την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (Οδηγία 2018/2001, REDII) και για τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας (Οδηγία 2019/944, IEMD), ώστε να παύσει η αβεβαιότητα για τις ενδεχόμενες μορφές των ενεργειακών κοινοτήτων και να μπορέσουν να αναπτυχθούν περαιτέρω σε σταθερό θεσμικό περιβάλλον.

---

³⁵ Θεοδοσίου Ι. (11.02.2022), Κρατικές ενισχύσεις και ενεργειακές κοινότητες: Η ενέργεια στους πολίτες, <https://bit.ly/3PSAx8U>

10. Διαμόρφωση ειδικού πλαισίου για τη διεξαγωγή ανταγωνιστικών διαδικασιών για έργα ΑΠΕ που θα περιλαμβάνουν αποκλειστικά και μόνο ενεργειακές κοινότητες εξασφαλίζοντας ίσους όρους ανταγωνισμού.
11. Δημιουργία κόμβου πληροφόρησης για τις ενεργειακές κοινότητες από το ΥΠΕΝ. Σκοπός αυτού είναι η ενίσχυση του θεσμού μέσα από τη συγκέντρωση και δημοσίευση στοιχείων για τις ενεργειακές κοινότητες και η διαμόρφωση προτάσεων (ενδεικτικά για σχήματα ενίσχυσης, επιχειρηματικά μοντέλα, θεσμικές αλλαγές κá), η παροχή άμεσης πληροφόρησης για όλες τις θεσμικές εξελίξεις και η επίλυση προβλημάτων που ανακύπτουν.